

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רק לבריות כי אם לשמים יראים

סימן תמו [תה]

לעשות הפסח. צוה הב' לישראל שיעשו את הפסח וכתוב (א) בפרשת בהעלותך ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו ועשיית הפסח היינו שחיטתו וזריקת דמו והקטרת אימוריו אבל לא אכילתו דכתיב כי' לחדש בין הערבים יעשו אותו במועדו ואכילתו לא הוי כי' אלא בליל מ' דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה ואע"פ שזריקת דמו והקטרת אימוריו כהנים עושים ולא ישראלים כיון שהקרבן של ישראל ובמצות ישראל עושין יעשו בני ישראל קרינן ביה.

סימן תמו [קי]

לשומרו שבעת ימים. צוה הב' שישמרו ישראל כל חוק שבעה ימי פסח באיסור חמץ ומלאכה (א) וכל האמור בהם דכתיב בפ' בא אל פרעה אחר כל הלכות הפסח ושמרת את החוקה למועדה מימים ימימה כלל בזה המקרא כל חוק שבעה ימים ואע"פ שהזהיר וצוה במקום אחר הוסיף לך הכתוב עשה בכלל.

סימן תזו [קיא]

קדש שמונת ימים. כתיב בפרשת אמור אל הכהנים ביום הראשון מקרא קדש ותניא בת"כ קדשוהו במה אתה מקדשו במאכל ובמשחה ובכסות נקיה וכתוב וביום השביעי מקרא קדש וכשם שצוה הכתוב לקדש ראשון ושביעי כך צוה לקדש חולו של מועד דכתיב אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש ותניא בת"כ כמי הוא מדבר בימים טובים הרי כבר אמור א"כ למה כתיב אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלו ימי מועד שאסורין במלאכה ובהם נאמר מקרא קדש אלמא גם הם צריכין קידוש שפירשנו ונראה לומר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא כאשר פירשנו למעלה בלאו מלאכת המועד [סי' ע"א]

תועפות ראם

תלויות צאנך ומוהנות צאנך וחול' כך כל מנחות הגוף ומוהנות צאנך וחול' כ"ה בספרי שם אולם הריטב"ל בחי' לקדושין דל"ז א' הניא דברי הירושלמי בזה"ל כשהוא אומר ואנדהם מהרה מעל הארץ הטובה ושמחת את דברי אלה ויזין לעופות צין עיניכם ולמדהם אתם הא למדת לת"ח ותפלין שנהיגין צין צאנך וצין וחול' עכ"ל ומדקדקו הכסוף ולמדהם אתם ש"מ דמשם למדנו לת"ח ולא מן ושמחת את דברי אלה על לבבכם כמ"ס הספרי והוא מחלוקת הרמב"ם ובה"ט דהב"ט מנה צמין המנחות ושמחת את דברי ורבינו חילן בשיטתו' והרמב"ם לא ס"ל כן:

(א) וכתוב. בגדפס דכתיב ולי היה נראה להגיה בזה"ל צוה הב' לישראל שיעשו את הפסח שנאמר ושעשו אותו כל קהל עדת ישראל וגו' וכתוב וכו' והרמב"ם והחיתון מנו גם מזה לשחוט הפסח השני וכן הב"ט כ' פרשת פסח שני וגו' דגם רבינו כיון להב' מ"ע ולכן הניא פסוק דפרשת בהעלותך מיהו לא יאמר רבינו בדבריו מעשיית פסח שני ור"ח"ה ב' משה"ה ש' רי"ך טעם לפ"ד למה יש למנות שחיטת הפסח ואכילתו לשני מנחות אחר שאנו מוויים על אכילתו א"ל לנזית בשר בלא שחיטה וכו' מחמת ואכס ושלמים שלא מחשבו השחיטה והאכילה לשני מנחות וכן סדר המנחות כי' ת"ד כ' ליישב עיי"ש ולפי דעתי פשוט הדבר משום דזמנו של זה אינו זמנו של זה דומן שחיטת הפסח ביום י"ד ולא בלילה אבל זמן אכילתו בלילה דוקא ולא ביום י"ד משא"כ בחטאת ואשם ושלמים ביום וזכא יאכל ג"כ וכן סדר המנחות שם כ' להקשות שכשם שכל הקרבנות נחשב כל מין לב' מ"ע א' על האש שנתחייב באותו קרבן שהמ"ע הוא שחיטת הקרבן שחייב בה והמ"ע השנייה לעשות מלאכתה המוטלת על הכהן כן בקרבן פסח למה לא ימנה ב' מ"ע א' על המחוייב בה שכל א"ל מחוייב להקריב ק"פ וכן מ"ע אחת על מלאכת הק"פ עיי"ש ועיין בדברי רבינו כי' רפ"ג שחשב שם הכרת שלא עשה פסח וכאן חשב מ"ע לעשות הפסח והוא באמת בדברי הספר סדר המנחות אולם דעת רבינו כ' צמין עשיית כל הקרבנות משונה מדעת הרמב"ם: (א) באיסור חמץ ומלאכה וכל האמור בהם כו'. הגה הב"ט כ"ה צמין העשין שלו כי' פ' לשמרו שבעת ימים וכו' שם בהגהת מהרש"ט אולי כוונתו להשמר מחיתון שנאמר ושמרת את המנחות כו' עיי"ש ולא ראה ד' היראים ש' כוונתו שישמרו ישראל כל חוק ו' ימי פסח באיסור חמץ ומלאכה וכל האמור בהם דכתיב ושמרת את החק היות למועדה וע"כ דברי רבינו כר"ע עירובין ל"א א' שאמר לא נאמר חק זה אלא לענין פסח בלבד ובספר לימודי ה' לימוד ל"ג היות בל"ע דברי היראים דאפי' ר"ע לא אמר דהוי עשה אלא גבי פסח דעשה הוא אבל גבי חמץ ואיסור מלאכה ודאי לאו הוא כמבואר עירובין שם ועוד מ"ל לפרושי באיסור מלאכה וחמץ והלא מסובין לא משמע דקאי אלא אפסח עיי"ש. וכו' הייתי אומר דט"ס ביראים מ"ש ושמרת את החק וגו' וז"ל ושמרת את היום הזה לדרכיכם חקת עולם [שמות י"ב י"ז] ופי' היום זה אינו על יום הראשון לבד אלא כמ"ס צמין שאלאחרי צאנך בארבעה עשר יום וגו' עד יום האחד ועשרים לחוד שערב ולזה כיון הב"ט ש' לשמרו ו' ימים ויזין רבינו באיסור חמץ ומלאכה וכל האמור בהם וכמ"ס הב"ט צמין י"א פסוק זה לענין שמירתו מלפני מאור ארבעה עשר וכן מלפני יסועה ביאור למרדכי רי"ך פסחים דחק בכוונתו בה"ט דמסכת מועטת נודמה לו והוא שמרנו מלפני מאור ארבעה עשר ולכן פי' שם שמרנו קודם אור י"ד ובהרשב"ד שהבדיקה קודם הלילה עיי"ש וזכאם דחק דפשוט ש"ל שמרנו מלפני מאור ארבעה עשר ופי' מלפניו מלפני הפסח והוא מאור ארבעה עשר ותל"מ:

ושביע

ספר עמוד ז' איסורים שאינם נעשים רע לבטלות כי אם לשמים יראים רלג

הפך בידו. וכשם שמצוה לקדש ראשון ושביעי (א) ושמיני של חג המוכות שהרי ככולם נאמר מקרא קדש נמצאו בסוכות שמונת ימים מקודשים עם חולו של מועד.

סימן תיח [קיב]

שבות (א) שמונה ימים. אע"פ שהזהיר בלאו שלא לעשות מלאכה בראשון ושמיני של חג דכתיב בהו כל מלאכת עבודה לא תעשו שנה הכתוב וכתב בהם עשה דכתיב באמור. אל הכהנים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון פי' שבות ממלאכה ופשוט שיש בהם עשה כך יש עשה בחולו של מועד שהרי רבינו חולו של מועד כימים טובים למלאכת דבר שאינו אבוד שנאסרה בה כדתניא אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלו ימי מועד שאמורים בעשיית מלאכה נמצאו ח' ימים במצות שבות וכבר פירשתי שפסוק בידני אי מדרבנן אי מדאורייתא. ראשון ושביעי של פסח עצרת ויום הזכרון ויום הכפורים בכל אלו מצינו עשה בשבתות מלאכתם בעצרת כתיב מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו אלא קודש מלעשות מלאכה קאמר (ב). ביום הזכרון בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון וזכרון תרועה ביום הכפורים כתיב שבת שבתון הוא לכם פי' (ג) שבות ממלאכה.

סימן תיט [קיו]

תקיעה בראש השנה. ויראת מאלהך ותפחד מדינו ומיום משפטו ותקעת בשופר של איל ויזכור לך עקדת יצחק (א) שניתן איל תמורו דכתיב כפ' אמור אל הכהנים בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון וזכרון תרועה ותניא בת"כ ומייתי לה ברה"פ א"ל [ג' ז'] זכרון תרועה מנין שבשופר ת"ל והעברת שופר תרועה [אין לי אלא ביובל ברה"פ מנין ת"ל בחדש השביעי] שאין ת"ל בחדש השביעי מה ת"ל בחדש השביעי שיהיו כל תרועות של חדש השביעי כזה מה זה בשופר אף זה בשופר מנין שפשוטה לפניו ת"ל והעברת שופר תרועה יכול העברה ביד ת"ל ויצו משה ויעבירו קול במחנה מה להלן בקול אף כאן בקול ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תעבירו שופר אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל בחדש השביעי שיהיו כל תרועות של חדש השביעי כזה מה זה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה אף זו פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה ומנין של שלש שלש ת"ל והעברת שופר תרועה וזכרון תרועה וכתביב יום תרועה יהיה לכם מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל שביעי שביעי לגו"ש הא כיצד שלשה שהם תשע. שעור תקיעה [בתרועה שעור תרועה] כג' שברים. פי' פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה

תועפות ראם

(א) ושני של פסח קדש עזרת ויום הזכרון ויום הכפורים וראשון ושמיני של חג כו' כ"ז וכו' צדקם ובשנה"ל השלם סי' ר"כ ע"פ היראים והנה רבינו כ' בסוף הסיון נמצאו בסוכות שמונת ימים מקודשים עם חולו של מועד ולכאורה נראה לחצון קדש שמונת ימים שכן רבינו מראש היינו נתן הסוכות וכן משכ"ל בריש וי"ו השני בחיובי עשה שמונת שקדים סי' שצ"ט קדש שמונה ימים ר"ל נמי שמונה ימים של חג הסוכות עם חולו של מועד ומש"ל אח"י ראשון ושביעי של פסח עזרת ויום הזכרון ויום הכפורים הוא נוסף על חצון שמונה ימים שכן קודם אולם הנה"ג בראש ספרו במלות קום עשה כ' בזה"ל קדוש שמונה ימים. שנות ח' ימים. ראשון ושני של פסח ועזרת ויום זכרון ויום כפורים וראשון ושמיני של חג הסוכות עכ"ל ופי"ו ע"כ פירוש קדוש שמונה ימים היינו ה' ימים שחשב אח"כ וחולו של מועד הוא השמיני וכן הוא נמי פירוש דברי רבינו היראים ונפלאותי על מהראש"ט בהנחותיו לכה"ג שחשב משכ"ל הנה"ג קדוש שמונה ימים וכן שנות ח' ימים הוא עם יום השבת ולא זכר דברי רבינו היראים שהשמיני הוא חו"מ ואע"ג דנסתפק רבינו בחו"מ אם הוא דאורייתא או דרבנן מ"מ אינו חושש רבינו היראים למנות גם דרבנן שיש להם אסמכתא בתורה כמש"כ במק"א: (א) שנות שמונה ימים. עיין מה שכתבתי בסי' הקודם וה"ה לזה. ועיין משכ"ל לעיל ריש וי"ו השני: (ב) וכן בפסח כתיב ביום ה' מקרא קדש וביום ה' מקרא קדש וי"ו היום לכל כל מלאכה לא יעשה בזה וקודם מעשיית מלאכה קאמר וכ"כ ה"ה בזה"ל סי' תפ"ו בתי' ה' דקדוש ממלאכה קאמר וקשה דבת"כ הניח בזה אהה מקדוש במאכל ונמשתה ונכסות נקום כמשכ"ל למעלה. ווי העמודים: וב' שם עולם לויקרא כ"ז ז' כחז ואע"פ שאמרו בזה מקדוש במאכל כו' למד הרמב"ם ז"ל שאינו ר"ל במאכל וכו' בלבד אלא אדרבה לדעתם עיקר מקרא קדש מ"ע על שבתות מלאכה וא"ל לפרש זה כי זה מוכרח ולא כפי בזה"ל כו' לכן לא חששו לפרש כ"א מה שהוסיפו כו' עי"ה והרשב"ץ ב' ז' וזהו הרקיע במ"ע פ"ט כ' ח"ל ובשנה ימים האלו (פי' שנות ויום ח' של פסח) לא נכתב בזה שבתון אלא נלמדים הם משאר יו"ט שנכתב בזה שבתון מהקדש דר' יונה (שבעות ד' י') אלא תעבו לה' במעשיכם הוקדו כל המעשים זה לזה: (ג) פי' שנות ממלאכה. בשבת קי"ד ז' בפרש"י סוף העמוד כ' שבתון דיו"ט לאו ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעבדות מלהעמית מדמכין לעויתם כו' ועיין בת"כ פרשה אחי סי' ע"ג סייטתא לדברי רבינו הרא"ש דשבתון הוא לפני מלאכה: (א) כר' אבנר ר"ס ס"ז א' והוא בדברי רבינו להלן שבתון שם על מלאת התורה שצוה לחקוע בשל איל כדי לזכור כו':

נמ

מסי'

466 ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רק לבריות כי אם לשמים יראים

שהזכרנו היא תקיעה תרועה לא ידענו מה היא אך אונקלוס תרגם מפי' (ב) ר"א ור' יהושע שמסרו לו בקבלה יבבא ובתיב באימיה דסיסרא נשקפה ותיבב אם סיסרא פי' מקוננת על סיסרא בנה ודרך המקוננים לקונן כעין ג' שברים או כענין תרועה. והשברים נקראו קינה של גניחה. והתרועה (ג) גניחה של יללה ומטעם ספק אמרינן התם פרק אחרון של ראש השנה (י"ג א') אתקין ר' אבהו בקשרי קשר"ק קש"ק קר"ק כדי שלא יהא הפסק בין תקיעה לתרועה לאיזה פירוש שנפרש תרועה וקשר"ק דאית (ד) באימיה דסיסרא תרועה עבדא גניחה דהיינו ג' שברים ויללה דהיינו תרועה אבל קשר"ק אינו צריך דמסתמא כי מיהרע מילתא באינש ברישא גנח והדר מילל. ותנא (י"ג ב') מי שברך ואח"כ נודמנה (ה) לו שופר תוקע ומריע ותוקע ודוקא (י"ג ב') דלא הוה ליה שופר מעיקרא הא הוה ליה שופר מעיקרא כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו. רב פפא קם לצלווי א"ל לשמעיה כי נחירנא (ו) לך תקע לי א"ל רבא לא אמרן אלא בחבר עיר פי' בחבר (ז) בתפילה בעשרה אבל יחיד תניא שומעו על הסדר ושלא על הסדר ברכות. והנראה היה לנו לתקוע בחבר עיר על סדר ברכות קשר"ק קשר"ק קר"ק. ג' פעמים שבענין זה היא מצות התקיעה לצאת מכל הספיקות ורבינו יעקב וצ"ל הנהיג לתקוע בסדר ברכות. קשר"ק במלכיות. קשר"ק בזכרונות. קשר"ק בשופרות ואין להקפיד בהפסקה דבידעבד יצא כדתניא שמע ט' תקיעות בתשע שעות ביום יצא והא דאתקין ר' אבהו והקפיד בהפסקה לכתחלה (ח) ובדין היה שהיינו תוקעין קשר"ק קשר"ק קר"ק ג' פעמים אבל קשה (ט) לו לשנות המנהג בשנינו גדול אחרי דדיעבד יצא והמשהו לא הפסיד אך הרייה לעשות מצות כהלכתה. ואמרינן בפ"א בראש השנה (ט"ו א') למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין וחורין ותוקעין ומריעין כשהן עומדים כדי לערבב השמן שהרי תקיעה חכמה ואינה מלאכה (שם ק"ז ב') ומשום ערבוב שמן שפיר דמי למיתקע. תנן בפ' אחרון (י"ג ב') תקע בראשונה ומשך בשנייה כשתים אינו בידו אלא אחת ובהארכת תקיעתו יותר מכשיעור אין בזה הלול יו"ט כל זמן שהוא עוסק ולא פירש מן התקיעה כדתניא בשבת (ק"ג ב') כל זמן שהוא עוסק במילה ולא פירש חזור בין על הציצין המעכבין בין על הציצין שאינן מעכבין פירש על הציצין המעכבין חזור על ציצין שאינן מעכבין אינו חוזר הלכך לאחר

תועפות ראם

(ב) מפי' ט"ס וז"ל מפי' וכו' בנדפס ומנילה ג' א': (ג) והתרועה קינה של יללה כ"ה בנדפס ד' זאלקווא וכו' נכ' ז"ל ומטעם ספק זה אמרינן כו': (ד) דאית ט"ס וז"ל דאתקין דלימור אימיה כו' וכו' בנדפס: (ה) נזלמנה בנדפס נתמנה ובתוס' ר"ה ל"ג ב' ד"ה שיעור תמנא שניס: (ו) נחירנא. פי' נחירנא נוחר בגרונו לקמן ססימתי בנרכה ובנדפס ד' זאלקווא הינו' כי נחיתנא תקע ופי' נחיתנא בנ"מ הוא יורד לפני התיבה ויש גורסין נחירנא וכו' לפיכך בנדפס: (ז) פי' בחבר בתפילה בעשרה בנדפס ליתא זה הפי' ובמחזור ויטרי נחשבות רבינו עזריאל ב"ר נתן ז"ל כ' כי כל המפרש חזר עיר חבורת עיר כלומר צבור אינו אלא שונה חזר דהו"ל לא אמרו אלא בצבור למע' עיקר לומר חזר עיר ועוד לא מצינו חזר עיר שהוא צבור ועוד אם כדברי הפותרים חזר עיר צבור צריך לנו לפרש ר"פ בר שמואל הוא מצינו ביחיד שהי' מתפלל ב"ה בלא זמין נמלאת ממעט כבוד האקן שהי' רגיל להחפיל חמיד בימי רחמים שלא במתן כו' ועל כרחק הכי משמע בצבור הי' מתפלל ולא הי' נסמך על ש"ס שיוציאו"ל וכו' מתפלל לעצמו תמיד. וז"ל רבא לא אמרו אלא בחבר עיר חזר עיר ממש הוא גדול וחשוב שצריך היורד לפני התיבה להוציא ידיו חובתו כו' עיי"ש אולם הערוך ערך חבר פי' צפי' אחר חזר עיר צבור מקום שמחברין בני העיר להתפלל זו ועיין ר"ן צפ' בני העיר שפירש חבר עיר חכם המתעסק בלרכי צבור האי' הוא פירושא דחבר עיר הכא אפי' דפ' בחרה דר"ה חזר עיר היינו צבור. והוא כפי' רבינו היראים כהן. והנרי"פ צפ' ים סדר למשנה בברכות ס"פ הפילה השחר כ' לדקדק על הר"ן מה שהביא ממרחק לחמו מפ' בחרה דר"ה ולא הביא ממשנה דברכות שם ואינו רואה שם קושיא בזה דמ"ש במשנה דברכות ראבע"ה אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר פי' היינו הש"ס והוא הנקרא חזר עיר והוא דומה לחזר עיר דמנינה דהיינו גדול העיר וה"ל גדול הצבור משא"כ חבר עיר דפ' בחרה דר"ה דהיינו צבור דלגמרי ענין אחר הוא ופי' אחר רבינו עזריאל ב"ר נתן ה"ל דלא מצינו חבר עיר שהוא צבור וזה נחבטנו דברי הס' קה"ל למע' ר"ה ל"ד ב' סכ' דחבר עיר לא מקרי אלא הש"ך המתפלל בעשרה אבל לא הצבור המתפלל בלחם וראי' ברורה מסוגיא דברכות ס"פ תפלת השחר עיי"ש ועיין מש"כ הב"ח באו"ח סי' תקצ"ב דמדינא יכולין לתקוע על סדר ברכות כיון שיש כאן חבר עיר פי' חבורת צבור שמתפללין יחד אף אם לא הי' שם ש"ס דלא הזכר ש"ס אלא חבר עיר תדע דכן הוא שהרי הערוך [הוא בתוס' ר"ה ל"ג ב'] הביא הני דמחזירין ותוקעין ל' בעמידה וז' בלחם כו' אלמא לאין איסור לתקוע על סדר ברכות בשעה שהצבור מתפלל בלחם וה"ל מאחר דאיכא הכא חבורת צבור עכ"ל והיינו כפי' היראים ודעמרי: (ח) לכתחילה. והסמ"ג ערך מ"ב כ' דר' אבהו עצמו ישהסגין לעשות קשר"ק אחר קשר"ק וזו משיט שסובר הפסקה מעכבת ואין גלגלים כמותו עכ"ל ורבינו לא נחא ל' בזה דר' אבהו גופי' דחיש להפסקה אינו אלא בשעה כדי לגמור את כולה ובפסקה תרועה או ל' ברכות אין שהות כדי לגמור ט' תקיעות ולכן כ' דהנ"מ דביעבד אבל לכתחילה צריך שלא יהא זו הפסקה כל עיקר ועיי"ש. בביאור מהר"א מזרחי שער ע"ד הסמ"ג: (ט) קשה היה לו לנשות כו' כנ"ל וכו' בשב"ל השלם סי' ש"א ולולא שלא ראה לנשות את המנהג כ"ל בדבר מוטעם היה מאריך בכל פסע קשר"ק קשר"ק קר"ק עכ"ל והנה ר"ת בחשבונו לר"ס ב"ר נתנאל המובא במחזור ויטרי סי' ש"ז. כ' בזה"ל וכיון דבישיבה עבדין תקתא דר' אבהו בעמידה לא חיישין משום אפסוקי פורחא שלא להפסיק בסדר ברכות יותר מדאי. על תקיעות ואינו כדאי עכ"ל ומשם נראה דמשכ"ר ובדין"ה כו' והמנהג לא הפסיד אך הרייה לעשות מאס כהלכתה אף זה נכון כדמי יעקב וז"ל אלא

ספר עמור ויפירות שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רלד

שפירש יזהר (י) שלא יחזור ויתקע אע"פ שלא תקע בחווק שכבר יצא ידי חובתו שכל הקולות כשרין בשופר (כ"ה כ"ו ז'). תנן התוקע לתוך הדות או לתוך הבור או לתוך הפיתוס (יא) אם קול שופר שמע יצא ואם קול חברה שמע לא יצא. וצריך שיתכוין השומע לצאת ומשמיע להוציא השומע אע"ג דאמר רבא (כ"ה ז') מצות אין צריכות כוונה לא קי"ל כותיה אלא כר' יוסי קי"ל דתניא (כ"ה ז') שומע שומע לעצמו משמיע משמיע לעצמו (יב) לפי דרכו אמר ר' יוסי בד"א בש"צ אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע וכו"ל קי"ל דקם ר' יורא כותיה דא"ל ר' יורא לשמיעה איכוין ותקע לי אלמא קסבר משמיע בעי כונה. למדנו כיצד תוקעין. צא ולמד במה תוקעין תוקעין בשופר של איל דילפינן העברה [העברה] מיום הכפורים של יובל (יג) כדתניא (כ"ו ז') אמר ר' עקיבא כשהלכתי לערביא היו קוראין לדיכרא ויבלא. ושל פרה פסול ונחלקו במשמיעה עולא אמר לפי שאין קטיגור נעשה סניגור אבוי (יד) אמר משום דקא' גילדי ומיחוי כשנים וג' שופרות והתורה אמרה שופר אחד ותנן (כ"ו ז') משום שהוא קרן ועוד דלאו דדיכרא הוא ומעמא אמרין לעיל (פ"ה ז') כדי שיוכור לנו הקב"ה עקידה של יצחק שניתן תמורו איל. תנן (כ"ו ז') ר"י ואמר בראש השנה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים ואמרין הלכה כר' ואמר ר' לוי מצות תקיעה של ר"ה ושל יוה"כ בכפופים ומעמא דכויף אינש טפי עדיף. תנן (כ"ו ז') שופר שנשדק ודבקו פסול דיבק שבירי שופרות פסול ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר פי' מעכב את התקיעה

תועפות ראם

אלא רבינו הרא"ש כ' כן [ובנדפס איתא אלל קשה היה לנו לטות ותל"מ ומן המנהג בשינוי כו' עד כהנחת חסר] אלל רבינו יעקב לא הנהיג כן במתכוין שלא להפסיק בסדר זכרות יותר מדלי: (י) יזהר כו'. וכ"כ העיטור הל' שופר בסדר תקיעות עיי"ש בציבור פתח הדביר אות כ"ו דלא כה"ס א"ח סי' תקל"ט עיי"ש ובס' עמק הלכה חא"ח סי' קל"ג הביאו בס' שו"ת בית אב סי' פ"ג אות ז': (יא) הפיתוס בערוך הוא בערך פסס בטי"ת ובנדפס הפיסס במ"ס וכו' לפנינו: (יב) משמיע לפי דרכו. כ"ה צנמאל לפינו אלל בלו"ל סי' רס"א הגי' כשמכ"ר כאן. וס"ס שם בלו"ל וכו"ל שומע שומע לעצמו משמיע לעצמו לפי דרכו ובנדפס כתב לבון הצריחא התוקע תוקע לפי דרכו והשומע שומע לפי דרכו יאל. וע"ד רבינו דר"ל פליג אדברא וכמ"ס האו"ל שם בפי' ר"י כ"ד אשר אולם לענין ההלכה דלא כמ"ס האו"ל שם דהלכה היא דלא כפי כוונה לא שומע ולא משמיע וז"ל שם רבא ורבא כולו ס"ל לנאח לא כפי כוונה והוא ר"ז ח' דלגביה ולית הלכתא כותי' ופ"ק דשחיטת חולין נמי סתם לן תנא כר' נתן דלא בעינן כוונה לשחיטה וגדה שחאסא וסבלה אמר רב עקורה לביתה והלכתא כרז עכ"ל ודעת רבינו דהלכה כר"י ובההיא דפליגי רב ור"י צעביה של כוונה ופליגי תנאי בשחיטה ס"ל כמ"ס הרמב"ן בחי' לחולין ל"א ז' דשאי התם במלות הללו שסם מותרין ויש בהם הכשר לד"ל טבילה מותרת אשה לבעלה ושחיטה מותרת בשל לאכילה ואין צורך בעצם דבר שבהמה אלל בשאר מלות של חובה אי בעי כוונה לאחז ולעבור לא מיירי כלל אלל פלוגתא דתנאי ואמוראי היא בפסחים ובר"ה ולא שייכי בהך דשמעתין כלל כו' תדע דהא נפלה מן הגשר טהורה לביתה לרב ואילו מתעסק בתקיעה דל"ה לא יאל כיון דלא מכוין לתקיעה כלל כו' עכ"ל הרמב"ן שם ועיין בשו"ע א"ח סי' ס' קס"ד' וצביאור הגר"א שם ורש"י בס' חס' ירושלמי שמתה לפ"ד הסוברים דל"ה כוונה דקי"ל כרז בנדה שחאסא וסבלה דטהורה לביתה דלפ"י קשה הא קי"ל חולין שם גבי טבילה דלפניו לנ"ד דצריך כוונה אי דחפה חצרתה וסבלה כוונת חצרתה כוונה מעליה היא ואפי' בתרומה דל"ה לכ"ע נמי אכלה ואילו לענין מלה מבורא בר"ה ס"ל כפסוק ואכיל מלה לא נקרא כוונה עכ"ל ויש ליישב זה עפ"מ בס' יום תרועה בר"ה שם דדקוקא נקטו צימרא כפאורו פרסיים כשכפאורו יהודים פשיטא דילא אפי' תימא דמ"כ דהו"ל כאלו הוא כיון לנאח ועיין בחובות דפ"י רק בפרסיים משקא אס בני עשויי יניחו ושלחו לנאח דשמואל דלף כפאורו פרסיים יאל דבני עשויי יניחו ורבא שאמר ו"ל התוקע כו' לא נקטין כוותי' דלאו משעמי' הוא ובזה יישב דברי הרמב"ם פ"ו מהל' חו"מ ה"ג מתמיהת הה"מ פ"ב מהל' שופר עיין דצדקיו: (יג) בנדפס איתא בזה"ל תוקעין בשופר של איל דילפינן העברה העברה מיוה"כ של יובל דתניא לעיל דתניא אר"ה והנה משכ"ר דילפינן העברה העברה אינו מדוייק דהגו"ש העברה העברה הוא צברייתא דר"ה ל"ד ח' שהביא רבינו לעיל דלפניו אלל בקול ותל"מ. אלל לענין דבר"ה בעינן שופר ילפינן צנ"ש דשביעי שביעי מיוה"כ של יובל דכתיב ציה והעברת שופר תרועה מה להלן בשופר חף כאן בשופר. והנה רבינו הוסף עוד לומר בשופר של איל דוקא מהא דלר"ע כשהלכתי לעדניא היו קוראין לדיכרא ויבלא ור"ל כפרס"י ויקרא כ"ה י' יובל שמה על שם תקיעת שופר כ"כ הראב"ע שם בזה"ל וחז"ל אמרו שפירש יובל כשם והרואים שופרות היובליים ונקראת השנה בשם השופר עכ"ל אולם הרמב"ן שם כ' בזה"ל וכל זה איננו נכון בעיני כי פי' שופרות היובליים קריי האילנים כו' והשופר ציוס הכפופים אינו מיוחד להיותו מהאיל אלל כל השופרות כשרין זו ועל דעת משנתנו וכל התנאים מנחו בשל יעלים א"כ למה תקרא השנה שנת האיל עכ"ל ורבינו הרא"ש בשיטת ר' לוי קאי דס"ל מלות תקיעה של ר"ה ושל יוה"כ בכפופים ודלא כר' יהודה ציוס"כ של יובל והוא דלא כמ"ס צביאור פתח הדביר לס' העיטור ריש הל' שופר אות ח' עיי"ש: (יד) אבוי אמר כו' בנדפס חסר כ"ו וז"ל שם סניגור ומשום שהוא קרן כו' וכ' בהנחות חדשות לסמ"ק סי' ל"ב אות כ"ה דעת הרמב"ם ז"ל שהוא פסול כל השופרות חוץ משל כנס וסובר דפלוגתא דר' יהודה ורבנן הוא במן התורה וצדיעבד ופוסק ר' לוי בראש השנה כר' יהודה צדיעבד הכל פסול וכן אחיא מילתא דר' אבהו כפסוקא שותן טעם על מלות התורה שזותה לתקוע בשל איל וכדמסיק אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כו' דודאי הוא מן התורה ואין ציה לכתחילה אלל שיכזב ופסול נמור ולדעת הרמב"ם הסכימו הסמ"ג וספר היראים וכמו שביא בהנחת מיימוני עכ"ל ודלא כהתוס' ר"ה כ"ו ז' ד"ה של. ודע דהתוס' שם כ"ו ח' ד"ה חוסא כ' וגבי שופר מתנאם נמי בקול תקיעתו והוא דלא כפרס"י שם ד"ה כיון שפי' שופר נמי

ספר עמוד איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 468

לאחר שסתמו (שו) ופסק רב יהודאי דקיי"ל בתרי לישנא דר"י להחמיר דהיכא דמעבב תקיעה וסתמו שלא

תועפות ראם

כו' וליח צי' משום חוטא כל יתגלה כו' וכ"מ למודר הגלה משופר אם יתור לתקוע הוא בעלמא עיין או"ח סי' תקפ"ו סי' סק"ד דלרש"י מותר אף הוא בעלמא לתקוע בו משא"כ להחוס' דוקא אדם אחר תוקע בו וזה יי"ח ומה שהקשה הטו"א ע"ד החוס' עיין הנרש"ס שתי' בטוב טעם: (שו) לאחר שסתמו. במסקנת החוס' ר"ה כ"ז ב' ד"ה יקבב ומה שהקשו החוס' שם כיון דכל הקולות כשרין בשופר מה לי אינו מעבב הנה כבד כ' הרמב"ן במלחמות וז"ל דמאי מעבב את התקיעה דקמתי במחתי' שהנבב מעבב את התקיעה עכשיו לאזר סתימה כלומר שלא סתמו יפה אלא עדיין קולו פגום מחמת הנבב שנקב את הקול יולא דרך שם ולפיכך א"כ שסתמו במינו פסול שאלה סתימה מנערת פסול ולא להכשיר לעמוד ולשול משם קאי מאלה שאינה מהודקת יפה ועדיין מעבב את התקיעה ואם הדקו יפה עד שאין קולו משונה ורעושה מחמת הנבב כשר שאלה סתימה בעלה היא בשופר עכ"ל. ומעיקרא חשבו החוס' דמ"ס במשנה אם מעבב את התקיעה פסול להפסול הוא מחמת שמתעבב את התקיעה ואינו קול שופר כדן וספיר הקשו ע"ז מהא דכל הקולות כשרין בשופר וכתבו לפרש לאיירי קודם סתימה כו' ולפי"ז עכ"ל דמ"ס במשנה פסול אינו משום שמתעבב את התקיעה דמאי דהוה הוא אלא כיון שמקודם היה מעבב את התקיעה ח"כ הסתימה גורמת הפסול ולפי"ז ספיר סימנו החוס' לפרש כיון דהסתימה גורמת הפסול ח"כ אם מעבב את התקיעה לאחר שסתמו קאמר ועיין בהפ"י שלא ביאר כ"ל. וכ' ביראים הגדפס ורבינו יצחק ז"ל פי' לא היה מעבב את התקיעה קודם שסתמו ורואימו מירושלמי דהם עכ"ל וזכתי' שלפנינו יתא והנראה מה שאינו מדברי ביראים" לא דברי המסדר הר"ר בנימו ורבינו יצחק זה הוא רבינו יצחק בן אבא מרי בעל העיטור כמ"ס הגדולים השלם סי' רנ"ג בשם בעל הדברות ז"ל שמתחיל מן הירושלמי שפי' מעבב את התקיעה קודם שסתם והר"י מהירושלמי עכ"ל העיטור הוא הירושלמי שהביאו החוס' ג"כ אך לפי מה שביאר הרמב"ן במלחמות שם אין סתירה מהירושלמי לפי מה שכתבו בדודאי אם מעבב את התקיעה דמחתי' פירושו לאחר הסתימה ומה שפירשו בירושלמי אם היה מעבב דפי' קודם הסתימה אינו אלא לפרש אם מעבב את התקיעה שבביריתא דלנוי זה רבנן ור' נתן דלרבנן אם היה מעבב את התקיעה תחילה קודם סתימה וא"כ סתמו בין במינו בין שלא במינו לעולם פסול אע"פ שעכשיו אינו מעבב ולדברי ר' נתן במינו כשר עיי"ר ברמב"ן וז"ל ר' נתן פליג לקולא ודלא כהק"ל בפ"י דר"ה סס"ה ע"ש הר"א ורואי דגוליס שפי' דר"ג אואם לאו כשר קאי ולחומרא ופסול שלא במינו אפי' אינו מעבב את התקיעה כ' הק"ל הגדולים המה דרש"י ורמב"ן במלחמות ובמחל"ת ליתא דדעת הרמב"ן במלחמות דר"ג פליג להקל ועיין בפני"י שם שלא זכר דברי הרמב"ן במלחמות וכתב מעלמו לפרש כן דברי רש"י ומסקנת החוס' וכבר העיר בהנחות ליתא חן לשו"ת הראב"ה סי' קע"ב אות ס"ה ע"ד הפני"י והק"ל כ"ל. וזוהי יתבאר ד' בה"ס סי' י"א דנ"ה ע"ד (ר' ווארשא) עכ"ל וז"ל הילכך נבב במשנה וסתמו שלא במינו אם אין מעבב את התקיעה כשר במשנה אבל שם לא נבב אלא פ"י אע"פ דנשתייר רובו פסול דעבדין כחרי לישני דר' יוחנן לחומרא במינו כשר והוא ששתייר רובו שלא במינו פסול ואע"פ דנשתייר רובו עכ"ל דלכאורה תמוה מאי חילוק יש בין משנה לפי ואלה מלא חילוק זה ועם דברי הרמב"ן א"כ דנבב משנה אינו מעבב את התקיעה קודם שסתם ועי"ל במשנה ובביריתא. הראשונה שהביא בה"ס. שם מקודם יקבב וסתמו אם מעבב את התקיעה פי' לאחר שסתמו פסול וא"ל כשר וז"ל הנה"ג הילכך [לפי דין המשנה ובביריתא הראשונה] נבב במשנה וסתמו שלא במינו אם מעבב את התקיעה [לאחר שסתמו] פסול [ואם אינו מעבב את התקיעה כשר] וכי קאמרין אם אין מעבב את התקיעה כשר במשנה אבל עפי' דמעבב את התקיעה תחילה קודם שסתם [אפי' דנשתייר רובו פסול דר"ל שזה מחלוקת ר"ג ור"ת שבביריתא ופסק כר' נתן במינו כשר שלא במינו פסול וכל"ק דר' יוחנן לחומרא ומש"כ הנה"ג דעבדין כחרי לישני דר"י יפה כ' רבינו נתן בלשון בה"ס דקיי"ל בתרי לישנא דר"י כו' בבי"א וכמ"ס מהרש"ל בביאוריו לסמ"ג עיין מ"ב וז"ל והיינו דקאמר בתרי לישני בבי"א כלומר כאלה בתרי לישני הללו עכ"ל ודלא כהיראים הגדפס שכתב דקיי"ל כחרי צדק והר"א מורחי בביאוריו לסמ"ג שם הלך למרחוק בביאור ד' הנה"ג עיי"ש והנה רבינו שהעתיק דברי בה"ס עכ"ל דמש"כ ע"ש בה"ג דהיכא דמעבב תקיעה וסתמו שלא במינו כו' ר"ל דמעבב תקיעה קודם שסתם וכמ"ס הנה"ג אבל עפי' כו' דכוונתו ג"כ דנבב שיעור דמעבב התקיעה קודם שסתם וכן ביאר הר"א מורחי לישון בה"ס שם שם כ' דכדברי רבינו היראים ואפי' דעכשיו שסתמו אינו מעבב את התקיעה מ"מ כיון שמתחילה קודם שסתמו היה מעבב את התקיעה וסתמו שלא במינו פסול משא"כ בשסתמו במינו ומה שאמר רבינו היראים עיכוב התקיעה פי' משונה משום שלא נסתם הוא פי' למעבב את התקיעה שזכר רבינו בלשון הנה"ג דבדודאי העתיק רבינו לישון הנה"ג והיה כתוב כן לפניו בבה"ג אבל עפי' דמעבב התקיעה כו' ועי"ל רבינו לפרש דר"ל משונה משום שלא נסתם ויש לפרש עוד דרבינו כתב לפרש אם מעבב את התקיעה דמחתי' שכתב מקודם פי' מעבב את התקיעה לאחר שסתמו וכי היכי דלא נימא דפי'. מעבב את התקיעה היינו דאינו תוקע בו עתה כדן ע"כ כתב רבינו עיכוב התקיעה פי' משום ולא נסתם ר"ל משונה התקיעה עתה ממה שהי' כשלא נסתם עדיין אע"פ שחוקעין כו' אבל היב"ת "משום" מדויק יותר לפי' הראשון ואפשר לומר אף לפי' הב' משום שלא נסתם כראוי ולעמוד ולשול משם קאי וכמ"ס הרמב"ן ור"י ופי"ז עיין בד"ץ בית י"ג שהאריך בדברי הסמ"ג והסמ"ק והר"י ברליוני ולכאורה קשה ע"ד הרמב"ן דבירושלמי קמתי במחתי' דרבנן שבביריתא יקבב וסתמו בין במינו בין שלא במינו אם מעבב את התקיעה פסול וא"ל כשר ור' חייא בל לפרש בביריתא ואמר דהכי קמתי אם הי' מעבב את התקיעה מתחילה קודם סתימה: פסול וא"ל כשר הרי דיש עכ"פ במחלוקת יקבב ואינו מעבב את התקיעה עדיין דאל"ה לא שייך תיבת אם כו' ואם לאו כו' וא"כ למה אמרו שם בירושלמי דמחתי' דקמתי יקבב וסתמו אם מעבב את התקיעה פסול וא"ל כשר ר"ג הוא ולא רבנן דילמא דרבנן נמי אמרו ויקבב פי' שלא היה מעבב את התקיעה עדיין קודם סתימה ומש"כ אם מעבב את התקיעה לאחר שסתמו פסול וא"ל כשר וז"ל דס"ל לירושלמי דלא הנבב קודם סתימה אינו מעבב את התקיעה אי אפשר ללכת אסתמו יפה' הסתימה מעבב את התקיעה הקול יולא דרך שם שנקבב מעבב את התקיעה עכשיו לאחר סתימה כלומר שלא סתמו יפה אלא עדיין קולו פגום מחמת הנבב שנקבב את הקול יולא דרך שם עכ"ל וכיון שהנבב מתחילה שפי' גדול משל עכשיו לא היה מעבב את התקיעה היאך אפשר שאחר סתימתו אלא שלא נסתם יפה יפה יהיה

ספר עמוד זאימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רלה

במינו אע"ג דנשתיר רובו פסול ובמינו בעינן שישתיר רובו עיכוב התקיעה פי' משונה משום שלא נסתם אע"פ שתוקעין כדינו (שו"ת) תניא (כ"ז ב') ציפהו [והב בסקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר ציפהו זהב] מכפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר הניח שופר בתוך שופר ותקע בו אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא הרחיב את הקצר וקצר את הרחב פסול ומעמא אמר רב מתנא [העברת שופר תרועה דרך העברתו בעינן נסדק לארכו פסול לרחבו אם נשתיר בו כשיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול וכמה שיעור תקיעה פי' רשב"ג כדי שיאחוונו בידו ויראה לבאן ולבאן]. וכי מברך מברך על (יו) תקיעת שופר ושהחיינו. ואם יצא לאחר שלא יצא דתני אהבה בריה דר' זירא [כ"ט א'] כל הברכות כולן אע"פ שיצא מוציא הוין מברכת הלחם וברכת היין ואם יצא לא יתקע לנשים ולתינוקות דנשים פטורות דהו"ל מ"ע שהו"ג. ונמצא תוקע לבטלה אבל הן יתקעו לעצמן דכיון דאין בתקיעה אימורא [דאורייתא] דתנא דבי שמואל [כ"ט ב'] כל מלאכת עבודה לא תעשו יצאו תקיעת שופר ורדית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה הלכך משום נחת רוח דנשים ותינוקות שרינן להו (יח) עד שילמדו ואמר ר"א אפילו בשבת ודוקא בקמן שלא הגיע לחנוך אבל הגיע לחנוך אין מתעסקין בו ונשים אין מתעסקין בהם ואע"ג דקיל ב' יוסי דאמר [כ"ט ב'] נשים סומכות רשות משום נחת רוח דנשים שרינן להו לסמוך באקפו וייהו לעצמן שרינן משום נחת רוח אבל לאהרינא לא דאין אומרים לאדם חמא (יט) משום נחת רוח דנשים ותינוקות הלכך לא שרינן להתעסק בנשים ובתינוקות שהגיע לחנוך:

תועפות ראם

יהיה מעבד את התקיעה וא"ל עכ"ל שניקב שנמשנה ודלי ה' מעבד את התקיעה קודם שנסתם וא"ל לרצון דר"ג לא א"ש מ"ש שנמשנה וא"ל כשר וע"כ כר"י וסתמו במינו אצל לפמ"ש הכות"ב בד' כ"ז ב' ד"ה ניקב וז"ל אם נפרסה דליידי לאחר סתימה לפי שלא הולקה סתימת הנקב אין הרוח יוצא בפשיטות ומעבד את הקול קשיא בו א"ל לפי"ו שפיר יתכן אע"ג שהנקב קודם סתימה היו מעבד את התקיעה מ"מ לאחר סתימה יהי מעבד את התקיעה לפי שלא הולקה סתימת הנקב בו לפי"ו אח"כ משנתינו ניקב וסתמו אפי' לרצון דר' נתן וכגון שניקב משאו שאינו מעבד את התקיעה והו דעת הכה"ג שצארתו לעיל אולם בסמ"ג שם נראה שאינו מפרש שדירושלמי כמ"כ הרמב"ן אלא כהר"ר יצחק שציראס הגדפס שדירושלמי מפרש אם מעבד את התקיעה שנמשנה דהיינו מעבד את התקיעה קודם שנסתם הנקב ועכ"ל הביא אח"כ דברי הכה"ג כמ"כ רבינו זלמן ב' מהרש"ל שם להגיה דבריו הסמ"ג וצביאור ווי העמודים הגיע דבריו הסמ"ג באופן אחר דלא כמהרש"ל אצל דבריו היראים אין להגיה כלום וצ"ל בית אב לרוב דקאפולא חלו"ח סי' פ"ג האריך בסוגיא זו וכבר קדמו בכמה דברים הנאון ר' מאיר יונה ז"ל צביאורו ל"ה העיבור ריש ה"ל שופר פתח הציור אות ל' ועיין בס' עמק הלכה חלו"ח סי' קל"ט ביישוב קושיות הגלג"ש: (שו"ת) דניו. ונגדפס דדרכו מ"ש כ"ן תניא נדפס תנן ובאמת הוא צריחא. והמוסגר הוא הנהגה הנרח"ד שליט"א: (יו) על תקיעת שופר בו'. בשב"ל השלם סי' רפ"ט כ' ומצד צד"ה אפי' אפי' אפי' לשמע קול שופר ושהיינו ויראים כהן על תקיעת שופר בו' וכ"ל האגור סי' תתק"ט. דעת היראים לנדר על תקיעת שופר והסם חדש לא ראה כ"ו זב"ב וצ"ב הירש"ר לר"ה סי' רנ"ט מוצא דעת ר"ה שם לנדר על תקיעת שופר והו דעת היראים וצ"ב לשאלות פ' צרכה אות קל"ה תמה על הכ"ה אות ריש סי' תקפ"ה ש' שם דלא כהסמ"ג שפסק כר"ת לנדר לתקוע בשופר בו' דבאמת דעת הסמ"ג עיין מ"ב שריד לנדר בעל ולא צלח"ד וכהר"ת ש' הר"ה פ"ד דר"ה סוף סי' י' וכ"כ מהר"ם אלשיך בתשו' סי' פ' בכוות הסמ"ג והשיג שם על הר"ה מורח"ה בחי' למ"ג שהולא דברי הסמ"ג מפשטן עיי"ש: (יח) שרינן לכו דתקן צ"ב בתרא דר"ה [ל"ב ב'] אין מעבדין הנשים ותינוקות מלתקוע ומתעסקין בתינוקות עד שילמדו כ"ה נדפס וצ"ל כ"ן וז"ל ואר"א אפילו בשבת דעל המשנה אמר ר"ל כן כדאי צ"ה ל"ג א' וצ"ב צביאור ווי העמודים עמש"כ דתקן בו' הנשים וצ"ל מתני' לא תני נשים אלא אין מעבדין התינוקות בו' ודייק בגמרא הא נשים מעבדין כר' יהודה כ' אלא כיון דקיל כר' יוסי כמ"ש רבינו נקט ממי נשים עכ"ל. והנה נראה לדעת רבינו הוא כמ"כ בהנחות הדעות לסמ"ג ס"ס ז"ב עמש"ש. הסמ"ק וקטנים שהגיעו לחינוך אין מעבדין כלומר אין מוחין בידם אך מ"מ אין מתעסקין לכתחילה וז"ל שם וגרסא דגירסת רבינו היא בגמרא ר"ה ל"ג א' שהקושיא מרישא לסיפא היא ממתעסקין על ואין מעבדין ולא מו"מ לשבת דמקשה הש"ס דמרישא משמע דמתעסקין אפי' לכתחילה לומר להם תקעו ומשחדל פה"ס ל"ג ביו"ט וצ"ב בשבת ובסיפא קתני אין מעבדין את התינוקות מלתקוע בשבת ואז"ל ביו"ט ומשמע דאין מעבדין דוקא אצל אין מתעסקין לכתחילה ל"ג בשבת וז"ל ביו"ט וכדקתני צריחא בשבת ואז"ל ביו"ט ומשמע דחד דינא חיתא לתרווייהו ומשני הש"ס כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך פי' הא דאין מעבדין מיידי בקטן שהגיע לחינוך וכמו דמייחין בריש ערכין הא דאין מעבדין בקטן שהגיע לחינוך וכמו שפירש ר"ד דבקטן שהגיע לחינוך אין מעבדין בו' אצל אין מתעסקין עמו לכתחילה ואפי' ביו"ט שחל בחול בו' וכאן בקטן שלא הגיע לחינוך דכיון שלא הגיע לחינוך עדיין מתעסקין אפי' לכתחילה וכדי שיתלמד דלכא מטה שרי אפי' לכתחילה בו' וכן משמע בסמ"ג דלפירוש הר"ה מ"מ דין שבת וצ"ב ביו"ט אלא שר"ס מפרש איפכא וכמו רש"י והרי"ף דהגיע לחינוך קיל ספי ומתעסקין עמו אפי' בשבת כדי לחנוך ורבינו מפרש כמו התוספות ומשום ההיא דערכין דמיתוקמי הא דאין מעבדין בהגיע לחינוך עכ"ל ומ"כ אלא שר"ס מפרש איפכא בו' כ"ה לפמ"ש הסמ"ג וז"ל אומר הר"ה מ"מ דדוקא קטנים שהגיעו לחינוך אין מעבדין מלתקוע ומסקינן התם דמתעסקין בהם עד שילמדו ואפילו בשבת אצל לא הגיעו לחינוך אין מתעסקין בהם בו' עכ"ל אצל לפמ"ש צ"ב יראים לפנינו צרכה"י ונגדפס אינו כן וצבנמ"י פ"ב מה"ל שופר אות ג' כ' ע"ד הרמב"ם צוה"ל כן נהסין בספרים ישינים וכן צב"ג וכן פי' רא"ס בו' אצל רש"י כ' להיפך בו' ועי"ש בגמרי אות א' שהביא שם יתר דברי רבינו דלא כהר"ה אפי' חלו"ח סי' תקפ"ט ס"ו ספק כהר"ה: (יט) דא"ל לאדם חמא משום כ"ר דנשים ותינוקות. אע"ג דלא פשטו ועיין חוס' שבת ד"ד א' סד"ה וכו'. שאני הכא

470 ספר עמור ז אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

סימן תכ [קת]

עניו יום הכפורים. ויראת מאלהיך ותענה נפשך למצא כופר דכתיב ב' אמור אל הכהנים בעשור לחדש הזה יום כפורים הוא ועניותם את נפשותיכם. ואלו דברים נקראים עניו חסרון אכילה ושתייה רחיצה וסיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה וכולו מפרשי ביומא פרק אחרון [ט"ז כ'] אכילה נקראת עניו דכתיב ויענך וירעיבך ושתייה בכלל אכילה [ט"ז כ'] חסרון רחיצה נקראת עניו דאמר רב נחמן (א) בר יצחק [ט"ז כ'] מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק ודלמא שתיה מי כתיב בנפש על נפש כתיב אלמא מחסרון רחיצה נקרא אדם עייף ודבר הנקרא עייפות מצינו שנקרא עניו דכתיב כשברה דוד ואביתר מפני אבשלום. כי אמרו העם רעב ועייף וצמא במדבר וכל מה שנעשה שם נקרא עניו דכתיב על אותו מעשה כי נשאת ארון ה' וכי התענית בכל אשר התענה אבי ומוה למדנו דאפילו רחיצה צונן (ב) אסורה מדאורייתא דהכא כתיב מים קרים ודוקא רוב גופו ומתכוין ליהנות ברחיצה אסור מדאורייתא אבל מיעוט

תועפות ראם

ליתא מלוא חכות לאשה גופא אלא. שכן כמי שאינו מלוא ועושה דלמלא עיין בס' לימודי ה' לימוד ב'. ועם דברי החס' אמרתי ליישב פסק הרמ"א י"ד סי' רכ"ה סעי' ט"ו שאמר ואם יש מכלול בנדר זה כגון שיש לחוש שיעבור בלא התרה מתירין לו לכתחילה ועיי"ש בש"ך סק"ל שהעיר מחס' הראשונים שחולקים ע"ז ולענ"ד יסוד הראשונים סבורים דאין נזקקין לו מנזרח בתנאי המיוחדות להרמב"ן סי' רנ"ב דהוא מטעם דלא לאו שידקדקו לעבירה קטנה כדי שלא יעשה עבירה גדולה שלא אמרו בעירובין ויחא' (י) לחבר כו' אלא לאיסור שג' נע"ה ט"ו החבר כו' שאלו שילקו כל החלשים והוא כתיבין הראשון שבתו' שבת שם אכל לפתח' החס' ועיי"ל כו' מנזרח דאפי' במקום שאין האיסור על ידו מ"מ היכא דלא פשע אמרינן ג"כ מוטב שיעשה הוא איסור קל ואל יעשה חבירו איסור חמור ומה"ס אמרו בתנאי' שפחה ותנאי' ב"ח שנהגו בה מנהג הספקר וכפו את רצו' ושלח' ב"ח משום שהיה מחזרת וממליצה עמה לזנות ודומה לאונסין וא"כ ה"ה כמי שהוא רגיל בחק בקוביא דרגילותו מביאחו בודאי לעבור על השבועה דמי לאונס. ולכאורה יש לדחות דל"ד שחוק דקוביא נמש"כ החס' דהתם אוחס' בנ"ח שהתנאי' שפחה כו' מחזרת אחריהם וממליצה עמהם להס' לזנות דומים שפיר לאונסין משא"כ שחוק דאף שרגילותו מכריחו לעבור על השבועה מ"מ פשע דלא הי' לו להרגיל עצמו לזה. אולם יש להוכיח מדת' דשבת שם דגם כה"ג מיקרי שפיר אונס וז"ל החס' שם וא"כ הא דלמרי' בריה דר' יוחנן דלחי' עשה דפסח שיש בו כרת ודחי' עשה דהשלמה וקא' עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים כפרתו כדי שיביא פסחו עכ"ל ולכאורה הוא תמוה דלחיי' מי יחא' דהתם גמי מיירי במח"כ שכתב ולא הביא כפרתו קודם לתמיד כפרת' שם והיינו גמי פשע דפסח לאו דוקא במיד' דרומי' דמדבין פת בתור דקרי' ל' החס' פשע אפי"ן דמיירי בשוגג הרי להדיא דגם בשוגג בה דסינו שכן מיקרי פשע דר"ל שלא היה אונס בדבר וא"כ אכתי' מי יחא' החס' אפי"ן עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למח"כ כפרתו והגרש"ם בחגיגה ד"ב נתקשה בזה ולי נראה דא"כ דל"ד הך דמח"כ להדיק פת בתור דגם אומרים לכהנים חמא בעשה דהשלמה כדי שיזכה המח"כ במ"ע דאכילה פסחו דל"כ לא יוכל לקיים המ"ע והוא אונס בדבר המ"ע משא"כ בהדיק כו' א"כ לאחרים חמא לרדות כדי שיזכה חבירו שלא לעבור בעצירה דאפי"ן שאינו אונס בהעצירה כ"כ שוגג דמי הכריחו להדיק ואף דבפסח ג"כ אינו אונס במ"ע דפסח דמי הכריחו לשבות מלכבוד כפרתו קודם התמיד וז"ל דע"כ עתה דשכת להביא כפרתו הוא אונס במ"ע דפסח וזה אומרים לכהנים לחטוא כדי לזכות בהמלוא דאכילה פסח והוא חילוק נכון בסגורא. הרי חזין מדת' דלא אונסין בחר מעיקרא כ"כ במה דמזכירין ל' עשה אם הוא אונס בדבר או לא וא"כ כמי ששבע שלא לשחק בקוביא עתה לפי הרגלו הוא אונס בדבר השבועה לעבור ואומרים להמתירים לחטוא להחיר נדרו כדי שלא יעבור על השבועה שהוא אונס בה לעבור ולא איכפת לן כלל במה שהאונס בא ע"י פשיעתו דומיא דאכילה פסח ודו"ק. וראיתי להשער המשפט לחו"מ כ' ע"ג ס"ק ח' שכל' שם עממ"כ הש"ך שם להשיג ע"ד הסמ"ע בסק"כ דבין השבע לפרוע לחבירו ביום פלוני ואירע אותו יום בשבת דאם לא פרעו קודם לריק ליתן בלוחו יום משכון וישומו אותו ויתנו לו בתורת פערון ודעת הסמ"ע שם דאם נותן לו דבר שצריך מדידה ג"כ מותר למוודע בשבת דומיא דמדידת האזור לרפואה ומדידת מקוה שהחירו בשבת משום דאפי"ן שמים כינהו וז"ל הש"ך שם ס"ק כ"ב ולמקוה גמי ל"ד דהתם דברי רבי' הוא ושמא יטעור עבילה לזה המודע עממו משא"כ הכא וע"ז כ' השער המשפט שם ליישב דברי הסמ"ע דהכא גמי שביעה שאל יעבור חבירו על השבועה כל העולם נענשים אף שאין בידם למחות מטעם ערבות כשבעות ל"ט ב' א"כ הוי כאלו הוא עושה האיסור בעצמו ולכן אמרינן מוטב שיעשה הוא איסור קל בכדי שלא יעבור חבירו על השבועה שהוא איסורא רבה ומה"ס כ' החס' בשבת ד"ד ובעירובין דל"ב היכא שהאיסור בא על ידו אמרינן מוטב דליעבד איסורא וזע"ל ולא ליעבד חביר' איסורא רבה ע"ס ד"ה כיון שהאיסור יהא נעשה על ידו א"כ הוי כמו ים בידו למחות ולא מיתה דחל עליו חיוב הערבות והוי כאלו הוא עושה האיסור בעצמו לכן מוטב שיעשה איסורא וזע"ל אלו דבריו שם. וק"ל ט"ד דל"כ מאי קשיא להו' להחוס' שבת ד' א' ד"ה וכי מחליה שפחה ותנאי' ב"ח שנהגו בה מנהג הספקר וכפו את רבה לשחררה דהא בשבועות ל"ס א' הוד"ה שגאמר כו' כל עבירות שבתורה לאו דוקא כו' וא"כ עריות דמית' לשבועה דאפי"ן לא בא האיסור על ידו שאין בידם למחות נענשים מטעם ערבות ונכח"ג הוי כאלו הוא עושה האיסור בעצמו ושפיר אמרינן מוטב שיעשה הוא איסור קל בכדי שלא יפרצו בעריות ואין לומר דקושיית החס' להוסיף לומר דדוקא היכא דפסח כו' ולהאי תירוץ ל"ל מש"כ בראשית דבריהם חילוק בין היכא דעל ידו נעשה האיסור או לא וז"ל. דכבר הוכיח הנרמק"ל בדו"ח שם דע"כ דקיימי ג"כ בחירוס הראשון כיון דנעשה האיסור על ידו דחבר עליו לתקן עיי"ש:

(א) רנ"ב. כ"ה בהר"ה אכל בגמרא לפניו רב יצחק. (ב) רחילה און. בגמרא הגי' שאפי' ברחילה מצינו איסורא כו' וגי' הכת' בדרה

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רלו

יזפו אפילו מתכוין ליהנות אינו אסור אלא מדרבנן דתנן המלך והכלה ירחצו פניהם [פ"ג ז'] ואי מדאורייתא אסורה לא שרינן ליה במלך וכלה ואם אינו מתכוין כגון הרוחץ בכקר ידיו משום רוח (ג) רעה או משום מינוף שרי לכתחילה כדתניא [פ"ג ז'] שומרי פירות והמקביל פני רבו או מי שגדול מסנו עובדים במים עד צוארם ואינן חוששים ומסקינן ובלבד שלא יוציא ידו מתחת תפת חלוקו ופסק רישיה ולא ימות לא הוי שיש כמה בני אדם שאין נהנין מרחיצה כזו ותניא נמי הכי אם היו ידיו מלוכלכות במיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש אלמא אינו מתכוין להנאת רחיצה מותר. תולדה לעינוי רחיצה. במיעוט (ד) גופו במתכוין להנות כדתנן [פ"ג ז'] דלא שרי ליה אלא במלך וכלה ותניא [פ"ה ח'] ר"י אומר אסור לישב על גבי מיט המטפחת ביום הכפורים ומסקינן במיטפה ע"מ להטפיה ודוקא במתכוין ליהנות אבל אינו מתכוין ליהנות לא מיבעיא כיעוט גופו אלא אפי' רוב גופו מותר כאשר פירשנו למעלה ותניא נמי [פ"ג ז'] אסור לרחוץ מקצת גופו בכל גופו ואם היו ידיו מלוכלכות במיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש ותני דבי מנשה אישה מדיחה ידה (ה) במים ונותנת פת לתיוק ואינה חוששת אטרו עליו על שמאי הזקן שריא הלך רצה להאכיל בידו אדת וגורו עליו שיאכיל בשתי ידיו אלמא כל רחיצה שאינה צורך הנאה שריא הלך כהן נושא כפיו נוטל ידיו אבל רחיצת פנים (ו) בכקר הוי צורך הנאה ורפואה דאמר שמואל [שנת ק"ח ז'] טובה מיפת צונן שחרית ורחיצת ידים ורגלים כחמין ערבית מכל קלורין שבעולם. אמרין ביומא [פ"ה ח'] ריב"ל אומר ערב יוח"כ מביאין לו מטפחת ושורה אותו במים ועושה אותה כמין כלים נגובין למחר מעבירה על פניו ואינו חושש פי' כלים נגובים שחוטט המטפחת עד שלא נשאר בו טופח להטפיה דלא (ז) לית ליה לידו סחיטה דאי הוי טופח להטפיה הוי אסור דלא גרע ממיט המטפחת. ויש מרבתי דמפרשים דרחיצת כל גופו מדרבנן (ח) היא וקרא אסמכתא בעלמא וראיה מביאין מדאמרין בנדרים בתחילת אלו נדרים [פ"ט ז'] דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחיק למה לה הפרה לא תרחיק ולא ליתכרו פירות עולם עליה מדתלי לענות נפש בהנאת פירות עולם מכלל דחסרון רחיצה לא הוי בכלל לענות נפש ונראה לי שאין ראיה משם דהתם הכי פירושו כיון דאסרה הנאת פירות עליה אם תרחיק אם כן לא הוי נדר מן הרחיצה אלא מן הפירות והיכי מצי בעל מפר. מרחיצה לא מצי מיפר שהרי לא היה הנדר בה. ספירות לא מצי מיפר דלא תרחיק ולא יחול איסור פירות עליה והבעל אינו יכול להפר אלא בנדר שחל האיסור כבר כר' נתן דאמר בשילהי נדרים [ז' ח'] אין הבעל מיפר אא"כ הל הנדר וק"ל דאפילו אמרין כי היכי דפליגי רבנן ור' נתן בהפרה פליגי בשאלה (ט) נתן דנסביה איתתא והדר שריה בהנאת בנדים אלמא בין בהפרה בין בשאלה אין

תועפות ראם

צוררם ועיין בשב"ל השלם סי' ט"ז שכתב בשם היראים כל מה שכתב כאן מן ודוקא רוב גופו סי' עד קלורין שבעולם. (ג) משום רוח רעה. הוא כשיסת ר"ת שבתים יומא ע"ז ז' ד"ה משום ועיין ביאור הנ"ל או"ח סי' תרי"ג סק"ז ובנ"ל כלל קמ"ד. (ד) במיעוט. בנדפס מיעוט. (ה) ידה אחת במים כל'. (ו) פנים בנקר הוי נזק הנאה ורפואה דאמר שמואל כו'. הנה רש"י פי' שבת שם. טיפת זון לתת בעינו משמע מפרש. דרחיצת עינים הוא רפואה לעינים ומדברי רבינו נראה דרחיצת כל הפנים הוי קלורין לעינים דומיא דרחיצת יו"ב בחמין ערבית מפרש"י שם נמי מאירה העינים והשל"ה בגנדי יסע למדרי סוף יומא כ' לדעת המדרי שם דמ"ח ביומא ע"ה ח' בריב"ל למחר מעבירה ע"ג עיניו דדוקא עיניו שהוא קצת רפואה כדאי' בשבת ק"ח ז' ובאמת רבינו כאן כ' מעבירה על פניו דרבינו לשיטתו דמסוה פניו לעיניו מיהו דברי רבינו אינם כדברי הגנדי יסע למדרי שם דכתב כלים נגובים הוי יוחר מטופח ע"מ להטפיה עיי"ש ואילו רבינו כ' להדיא בסוף פי' שלא נשאר בו טופח להטפיה וכ"כ הסמ"ג. ודעת רבינו היראים דלא כהר"מ מר"ב ש' בשב"ז קטן סי' קנ"ו מותר לו לאדם לרחוץ עיניו ביו"ב מפני שהוא רפואה לעינים כדאיתא במס' שבת כו' מותר ביו"ב כ' כדאיתא במס' יומא ע"ז ז' הוי לו חסעין ברחש סך כדרכו ואינו חושש ע"כ וכן הב"ב בנ"ל סי' תרי"ג בשם סמ"ק אומר הר"מ שמואל לאדם לרחץ עיניו במים ביו"ב מפני שהוא רפואה לעינים כו'. אבל לרחוץ פניו ופיו ושיניו אסור פניו משום חטונ כו' ורבינו ס"ל כמס' הר"פ בהנאות שם ויזכו טוב שלא לרחוץ עיניו ביו"ב דלא הוי רפואה נמורה ע"כ וז"ל דהוי נזק הנאה ורפואה. (ו) דלא לית ליה לידו סחיטה. הוא כ"מ עת"ש ועושה. אותה כמין כלים נגובין ועו"ל דלא לית ליה סחיטה והוא מדברי הגמרא שם דא"ל ר"י לר' בר תלפסא איפסא אמרת לן ואותנין סחיטה ופרש"י שם צער יו"ב לא אמרת עושה אותה כמין כלים נגובים ואותנין סחיטה ואח"כ רבינו על השעור שנתן עד שלא נשאר בו טופח להטפיה דמשום דלא לית ליה סחיטה אף ע"ג דיש בו טופח להטפיה אך אם אין בו מים מרובין לא נזקין ועיין מה"כ לעיל סי' רע"ד במלאכת המלך תולדה דרבנן אות ס"ט ומס' כ' רבינו דאי הוי טופח להטפיה הוי אסור כו' ופי' משום רחיצה ועיין מה"כ סי' תרי"ג סק"א. (ח) מדרבנן. בתוס' יומא ע"ז ח' ד"ה דתנן כ' ע"ש ר"ת דכל ענוים דיוס"כ ליתכרו אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא לבר מאכילה וסחיה וכ' בתוס' ישנים למס' נדרים פ' ז' ד"ה ורמינהו צודאי לא הוי עניו מן התורה וקרא דעיניו הוא אסמכתא בעלמא כו' וכ"כ הר"ש בפי' לנדרים פ"ח ז' ד"ה תה"מ לרבנן אע"ג דנבי יו"ב מקרי תה"מ עניו נפש כו' ומדרבנן הוא דאסור מידי דהוה אנשיה הסנדל עכ"ל ועיין הע"ש ריש שאלתא קס"ו שהעמיק הרמב"ם בנאור שיטת הראשונים בזה יבוא שם דברי היראים. (ט) בשאלה ואמרין דעבר רב אחא שאלה כר' יתן כו' כ"ה בנדפס ובנ"ל ודעת רבינו דהלכה כר' נתן ועיין נדרים פ"ט כ' בנ"ל

472 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

בעל מופר וחכם מתיר אלא א"כ חל הנדר והבי פירושו (ו) למ"ל הפרה בלא הפרה היא מותרת בפירות עולם כל זמן שלא רחצה. סיכה נקרא עינוי (ע"ז נ') דכתיב בדניאל לחם המודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי ומגלן דהשיבא ליה כעניני דכתיב ויאמר אל תירא כי מן היום אשר נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך ותנן נמי בשבת פ"ט (ע"ז נ') מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים דכתיב ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ודוקא דברים שדרכו לסוך בהן כשמן שהוא לתענוג אבל סיכת חלב ע"ג מכה אי נמי שמן ע"ג מכה ורפואה ההיא לא מיתסרי משום עינוי כדתניא (ע"ז נ') אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו אם היה חולה או היו (לו) חטטין בראשו סך-שמן כדרכו ואינו חושש. הלכות יחף בלא סנדל נקרא עינוי (ע"ז נ') דכתיב בדוד כברחו מפני אבשלום וראש לו חפוי והוא הולך יחף וכל מעשה שעשה שם דוד נקרא עינוי דכתיב כי התענית בכל אשר התענה אבי ומגלן דיחף הוא בלא סנדל ומגלן דכתיב מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה וכל מידי שאין דרך להלך בו מותר שאינו יוצא מכלל יחף דא"ר יצחק בר נחמני (ע"ז נ') אני ראיתי את ר' יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביום הכפורים רב יהודה גפיק ברהיטני (יא) אבוי בהוצי רב דיקולי רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק. מניעת תשמיש נקרא עינוי דכתיב אם תענה את בנותי ואם תקח נשים על בנותי פ' אם תענה ממניעת תשמיש ואם תקח צרות (ע"ז נ'). ותניא (ע"ז נ') אע"פ שאסור ככולן אינו חייב כרת אלא על עינוי דאכילה ושתיה בלבר ומעמא דכתיב כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה איזו עינוי שיש בו איבוד נפש הו' אומר זו אכילה ושתיה ואמרין (ע"ז נ') הני חמשה עינוין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' עינוין שבתורה ואין לומר ולהוכיח דהני מדרבנן מטעם דהא מרבינן (ע"ז נ') מה עינוי טבילים נבילות חולין ותרומה דהתם מנפשות (יב) דמיתירי מפקינן להו ולא מן העינוין. וצריך להוסיף מחול על הקדש בין ככניסתו בין ביציאתו ותניא (ע"ז נ') ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכול יתענה בתשעה ת"ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבע"י מכאן שמוסיפין מתחיל על הקדש אין לי אלא ככניסתו ביציאתו מנין ת"ל מערב עד ערב ושיעור התוספת לא נתפרש בתורה (יג) אך צריך להוסיף ולפרוש מעט קודם סוף שקיעת החמה דמשקיעת החמה ואילך הו"ל בין השמשות דתניא בשבת פרק במה מרליקין (נ"ז נ') איזהו בין השמשות פ' ספק יום ספק לילה משתשקע החמה דברי ר' יהודה ואמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה לענין שבת וכן לענין יום הכפורים ולמים טובים. משתשקע החמה פ' מסוף שקיעת החמה וכמה מאותו זמן עד צאת הכוכבים אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל ג' חלקי מיל ולאוי היינו שקיעת החמה דתניא בפסחים פ' מי שהיה טמא (נ"ז נ') משקיעת החמה עד צאת הכוכבים מהלך ה' מילין (יד) דההוא פירושא מתחילת שקיעת החמה פ' זה של שקיעת החמה זה פירוש רבינו יעקב זצ"ל ואני פירשתי ענין אחר מפני ראיות וקושיות והרוצה לדעת פירושי יענין למעלה בחייבי סקילה במהלל שבת (ס' נ"ז) בהלכות המוציא מרשות לרשות והארכת שם

תועפות ראם

צ"ה הרא"ש במשנה שכ' גירסת הר"ר אליעזר הר"ז לא יפר וא"כ סתם במהותין כר' נתן מיהו ר"ה אמר בנדרים פ"ב א' כולי פורקין ר' יוסי הוא ור"ר בנדרים ד' ז' א' הניא דהלכה כרבנן דר' נתן עיי"ש ועיי' בסמוך: (ו) וס"פ ס' עיין בהר"ן בנדרים פ' א' ד"ה ור"י כו' שכ' וכיון שכן מאי קא מקשה דרים סוגיין לת"ל הפרה לא תרחץ ולא ליטבס פירות עולם עלה דהא לרבנן מיפר אע"פ שלא חל הנדר עכ"ל משמע דמפרס כדברי רבינו הרא"ש דקוטיית הנמרה הוא דלא מלי מיפר כיון שלא חל עדיין הנדר ובס' שלמי נדרים ס' הקשה אמאי לא פ' כפשוטו כפי הוראת הלשון דלמ"ל הפרה אמאי צריכה כלל להפרס כיון דל"ל עזר ממניעת רחילה עיי"ש ובדברי רבינו כלן מובא ההכרח לזה הפירוש כי ה"ל דלא מדוק מכאן דהסכון רחילה לא הו' בכלל לענות נפש ובה"ש ס' קס"ז אות א' כתב ע"ד רבינו ועדיין לא יוסב הא דר' יוסי אמר אין אלו נדרי עינוי נפש והא"ך אפשר דפלגין ת"ק ור' יוסי נס ביוה"כ ולי נראה דרבינו יפרס כשיסת התו"ש בנדרים פ"א סמ"ב שביאר שם דעת הרמב"ם דכי תנן אמר ר' יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש אדמנין ל' קאי ולייני קיטוט אכל לא ארחילה וכמ"ל הב"י יו"ד ס' רנ"ד עיי"ש בתו"ש באורך ועיי' בס' ידוע נדרים ס' רנ"ד יד שאל סקמ"ד שחמה על רבינו ועל רבותיו שהביא הרי בכל הסוגיא מסקן שם דרחילה יס בו ענוי נפש עיי"ש שהיה בל"ע. (יא) ברהיטני. וכ"כ בה"ג ס' נ"ג סנדל רהיטני ולפניו נגמרה דהיטני נבליה וכו' מהערוך ערך העני ובמחזור וסרי ס' שם"ה הגי' בסנדל דהיטני ומשכ"ר רב דיקולי לפניו נגמרה רבא ובגמרא רבא וכו' בה"ג ס' (יב) מנפשות דמיתירי כו' עיי' בתוס' יט"ס יומא דע"ד ב' ד"ה מרבה שכ' בענין אחר ומשכ"ר כן סוגים כו' נ"ל לדרך להוסיף קדשים וכו' בה"ג נגמרה ובת"כ. (יג) בתורה. בגמרא ליתא חובה בתורה ובאמת גם בדברי חז"ל לא נתפרס שיעור התוספת וכמ"ל הרא"ש בפ"ד דברכות ס' ו' לענין תוס' שבת ויוה"כ וי"ט דק"ל שבו מן התורה פ"ק דר"ה ד"ס א"ג כ"כ שיעור גדול לתוספת מיהו נראה שצריך שיעור מדאמרינן בבבליה פ' א' כו' ולא נתברר יפה מה שיעור יס לאלוהי תוספת וכו' בתוס' ב"ה ס' ד"ה דהא וכו' הרא"ש פ"א ס' (יד) ה' מילין ואני פירשתי כו' כ"ה בגמרא וחסר שם כל הכתוב כן בנתיים. משערים

ספר עמוד איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רלו

בפירוש זה קדמתי כנסת שבת ויום הכפורים ויום טוב ויוהר אדם בשיעורו כי ראיתי בני אדם מהשיעים (שו) שלא כדן וירא שמים יניח עצמו בארצות החיים .

סימן תבא [קנ]

סוכה . יתברך שם יוצרנו נצח צוה לישראל שיקיימו מצותיו וזכר לניסיו ואהבתו אשר חיבבם מימי קדם דכתיב ב' אמור אל הכהנים אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ [וגו'] בסוכות תשבו שבעת ימים פי' עשו סכך ושבו תחתיו ז' ימים וכתוב למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים . פירשו חכמים היאך יעשה סכך דתנן [סוכה ג' ה'] סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה פסולה ר"י מכשיר וק"ל כרבנן וטעמיהו דרבנן אמר רבא (א) אמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה אבל למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שהוא דר בסוכה דלא שלטא ביה עינא בסכך ואמר ר' יאשיה אמר רב [ג' ז'] מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך ואפילו למעלה מעשרים אמה כשרה דכיון דמגיעות לסכך שלטא ביה עינא ואע"ג דאיכא אמוראי דפליגי עליה דרבא כרבא ק"ל דהוא בתראה . וכשם שהקפידו חכמים על גבהה שלא יגביהנה יותר מעשרים אמה כך הקפידו שלא ישפילנה יותר מן כראוי דתנן [ג' ה'] ושאונה גבוהה עשרה טפחים פסולה וטעמא דאין מקום חשוב פחות מעשרה לר' מאיר [ה' ז'] יליף מארון תשעה וכפרת טפח לר' יהודה הלכתה גמירי לה . ואם גבוה מעשרים אמה ובא למעשה בדבר דלא מיבטיל ואין דרך בני אדם לבטל כגון כרים וכסתות לא הוי מיעוט [ג' ז'] . תנן [י"א ה'] כל דבר המקבל טומאה ואין גידוליו מן הארץ אין מסככין בו וטעמא מפרש בגמרא [י"ז ה'] כי אתא רבין אר"י אמר קרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומתבואתך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר אמר רב יהודה [י"ז ז'] סיככה בחיצין זכרים כשרה בנקבות פסולה דבית קיבול העשוי למלאות חמיה (ב) בית קיבול . תנן [ע"ו ה'] המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות חמיה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה ומוקי רב הונא בריה דרב יהושע במעדיף ורב פפא אמר פרוץ כעומד מותר . יש לשאול ולהקשות דרב פפא אדרב פפא דבפרק הישן [כ"ג ז'] מקשינן מתניתין אהרדי דתנן בפרק ראשון בסוכה ושחמתה מרובה מצילתה פסולה הא כי הדדי כשרה ובפרק הישן ושיצילתה מרובה מחמתה כשרה הא כי הדדי פסולה ומתצינן כאן מלמעלה כאן מלמטה פירש"י ז"ל מלמעלה פסולה דהוי פרוץ כעומד מלמטה כשרה דעומד מרובה על הפרוץ שהחמיה מתפשטת על הקרקע וכשהיא שוה למטה בידוע שהעומד מרובה למעלה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כוונא מלעיל כאסתרא מלתחת פירוש כשהנקב עומד קטן מלמעלה כוונא רחב מלמטה על הקרקע כאסתרא אלמא רב פפא ס"ל פרוץ כעומד אסור לכן נראה פירוש רבינו יעקב ז"ל (ג) כאן מלמעלה כשהיא כהדדי למעלה כשרה דפרוץ כעומד מותר כאן מלמטה פי' אדם למטה ומסתכל למעלה ונראה לו כי הדדי פסולה כיון שפרוץ נראה לו מרחוק שוה לעומד בידוע שהוא מרובה על העומד פי' אדם עומד בראש ההר נראה לו כצפור כך הפרוץ מתמעט בעיני הרואה בהרחקתו והעומד (ד) מתוך שיש בו ממשות אינו מתמעט בעיני הרואה בהרחקתו כמו הפרוץ שאין בו ממשות באויר ולפי"ו רב פפא למעמיה דאמר רב פפא פרוץ כעומד מותר וגם ממעמים אחרים לא נראה פי' רש"י שפירש איסתרא גדול מוונא ובכתובות [ס"ו ה'] אמרינן כמה איסתרא פלגא דוונא ואמרינן נמי בב"מ ס"פ השואל [ק"ז ז']

תועפות ראם

(שו) משערים כ"ל ובנדפס איתא צוה"ל והארכתי שם בפירוש והקדמת כנסת שבת ויום הכפורים בארצות החיים עכ"ל וחסר שם כל מה שצנתים ואין הצנה לאותן הדברים שצנדפס ובסכבר הימים אמרתי להניח שם תחת בארצות החיים דל"ל בעזרת השם שה' כתוב ב"ר"ת בע"ה ונשתבש לר"ת צוה"ל ונחפסש בארצות החיים אך לפמש"כ כאן נראה שצנדפס נלקח חסר .

(א) אמר רבא א"ק כו' . טעם זה אמר רבא אצל אמר טעמא אחרינא וז' השם חדש דחסר דרבני רבינו מיומרא דרבא דאמר למעלה מל' אמה אין אדם עושה דירתו ערלי אלא דירת קבע ועו"ל רבינו ואע"ג דאיכא אמוראי דפליגי עליה דרבא כרבא ק"ל דהוא בתראה . (ב) שמים בית קיבול . עיי"ש בתוד"ה מהו ובשבת י"ו א' תוד"ה ועל וחי' הרשב"א שם ובשול"ח חיו"ד סי' ז"ו ובמ"ת סי' ק"ט . (ג) רבינו יעקב ז"ל . עיי"ש כ"ז ב' תוד"ה כאן . (ד) והעומד כו' עד בהרחקתו חסר צנדפס כי ללנו מן בהרחקתו הא' לחינת בהרחקתו כו' וחסרו שצנתים ובאמת כוונא מתוך רבינו דברי ר"ת דהעיסור כ' ע"ד ר"ת ולא מסבירא שהממשות כמו כן מתמעט מרחוק משל אדם עומד בראש ההר דומה לו כלפניו וזכ"ל הרשב"א בחי' ע"ד ר"ת אינו נכון כלל שהרי כשם שמתמעט האויר ע"י הרחקתו כך מתמעט הסכך כו' וע"ז כ' רבינו הר"ה"ל והעומד מתוך שיש בו ממשות אינו מתמעט בעיני הרואה בהרחקתו כמו הפרוץ כו' וכ"כ הר"ן בסוכה שם ועיי"ן כ"ז קס"ו א' תוד"ה ומשוי שם' ור"ת ה' גרים בסוכה וזוהי מלעיל כו' ור"ל לא כוונא בכ"ף הדמיון .

סמך

בסוכה

474 ספר עמוד ז אימרים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ובב"ב בהמוכר פירות (ה) אמר מאה מעי איסתרא אלמא מאה פרושות ואסתרא קרובים להיות שוים ובזווא שהוא דינר קצ"ב פרושות כדאיתא בקדושין פ"א [י"ז ב'] לכן ישר פי' רבינו יעקב ז"ל שפי' לפי פירושו כוונא מלעיל כשפרין מרובה כוונא למודד למעלה כאסתרא מלתחת קמן לעומד מלמטה באסתרא ואין לדחות ההיא דאיסתרא כפלגא דזווא פלגא בשוה אבל איסתרא דק ורחב יותר מזווא (ו) לומר דמסתמא לפי כספו הרהבתו שהרי כשאמר פלגא דזווא משמע שהזווא הוא הפשוט ואסתרא הוא המחצה של הפשוט אבל יכול לדחות מהאי טעמא דתרי גוויי (ז) הווי כדאמרין בכתובות במציאת האשה [ס"ז ב'] לא יפחות לה מחמשים זוז ומפרש זוזי פשיטי והם קטנים מאסתרא הרבה. תולדה לסיכוך המקבל מומאה שלא לתת לסכך (ח) דבר המקבל מומאה אפילו שלא לסכך שלא יאמרו קא מסכך בדבר המקבל מומאה כדאמרין בסוכה [י' ב'] מנימין עבדא דרב אשי אישטמיט (ט) ליה כיתונתיה במיא אזל ושטחיה אמטללתא א"ל רב אשי שקליה דלא לימרו קא מסכך בדבר המקבל מומאה והא קא חזו דרטיבא לבי יבשה קא אמינא לך. תנן [ט' ב'] העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאו בתוך הכית סוכה תחת סוכה עליונה כשרה והתחתונה פסולה וטעמא כדתניא בסוכות תשבו שבעת ימים ולא בסוכה שתחת סוכה ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שתחת הבית וטעמא אמר ר"נ בר יצחק בסכת כתיב וכמה יהא בין סוכה לסוכה אמר רב (י) הונא טפח שכן מצינו באהלי מומאה טפח. תנן [י' ב'] פירש עליה מדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר פסולה פי' (יא) מפני הנשר שלא ינשרו עליו והוי חמיה מרובה מצילתה ובין דלדעת כן עושה א"ב בדעתו שאם ינשרו עליו יסדין מחזיקין רוצה הוא להכשירה והיא פסולה אחרי שדבר המקבל מומאה מחזיק העליון תלושין ודבר זה אין לגזור אלא בשפירש מן הנשר להכי אמר רב חסדא ל"ש אלא מפני הנשר אבל לנאותה כשרה וה"ה פורש מפני מינוף נשירת עליו דכשרה דחד טעמא הוא כן פירש רבינו יעקב זצ"ל וטעמא כן בתשובת הגאונים. ורבותינו שפירשו מפני הנשר שלא ינשרו עליו ויטנפו המאכל והמשקה לפירושם לא ידענו לחלק לתת טעם בין לנאותה למפני הנשר. תנן [ט"ז ב'] תקרה שאין עליה מעויבה ב"ה אומרים מפקפק או נוטל אחד מבינתיים שאע"פ שהסכך עשוי מעצמו הוצרך פקפוק דכתיב חג הסוכות תעשה לך ולא מן העשוי. תולדה ולא (יב) מן העשוי שאין מסככין בנשרים שיש בהם ארבע על ארבע דתנן [י"ז ב'] מסככין בנשרים דברי ר' יהודה ר"מ אומר וק"ל כר"מ בגזרותיו ואמר רב מחלוקת בנשרין שיש בהן ד' על ד' דר"מ אית ל' גזירת תקרה ור"י לית ליה גזירת תקרה אבל אין בהן ד' על ד' דברי הכל כשרה ואע"ג דפליג שמואל

תועפות ראה

(ה) בהמוכר פירות. ט"ס וז"ל בית כור [ק"ה ב']. (ו) מזווא זה אין לומר כו' כ"ה בנדרים וכו"ל ועיין בהר"א ש"ס דסוכה ס"ג ש' אפשר דאיסתרא מטבע של נחושת ורחב יותר מזווא וכ"מ כתוב בשם הר"ר ישעיה ז"ל עכ"ל. (ז) דתרי גוויי זווא הווי כז"ל וכו"ה בנדרים וז"ל הריב"ז ב'ה' נסוכה כ"ב א' דאיסתרא הווי סלע בלשון משנה כמ"ס בנדרים מ"ט ב' גבי ה' סלעים של פד"צ ה' איסתרין לפדיון הבן וכסס שהסלע גדול מן הווי שהסלע ד' זוזי כך האסתרא גדול מן הווי כשהם שניהם מומטבע אחת הן מטבע זורי הן מטבע מדינה וז"ל כן כוונא מלעיל כאסתרא מלרע אבל ודאי זוז זורי יש זו סלעי מדינה שנים כי הסלע של מדינה אחד משמונה בסלע זורי ממלא חצי זוז זורי סלע מדינה שהיא איסתרא והווי שאמרו שם דקרו אינטי לפלגא זוז זורי איסתרא של מדינה וזו פשוט מאד עכ"ל והווי ג"כ כוונת רבינו הר"א ש' דתרי גוויי זוזי הווי והיינו זוז זורי וזו מדינה וכ"כ התוס' מנחות ק"ז א' ד"ה ודילמא וצ"ל הישן אמר כוונא מלעיל כאסתרא מלתחת וקיס לן איסתרא פלגא דזווא אלא ההוא זווא הווי פשיטי דלרצת מינייהו קיימי כאסתרא עכ"ל וכוה יתיישב ג"כ קושיית התוס' ע"ז י"א ב' ד"ה מתקל עיי"ש אולם דהתוס' דמנחות אס כוונתם לתי' הריב"ז קסא לי דמאי דוחקיהו לפרש הכוונא זווא הווי פשיטי דילמא היינו זווא זורי ואסתרא ג"כ סלע זורי וספיר גדול האסתרא מן הזווא וכן זל"ע לשון הרמב"ן במלחמות לסוכה שם ש' ולפוס הכי אמרין כוונא דמדינה מלעיל כאסתרא דלורי דהווי סלע זורי מלרע עכ"ל ואמאי לא מפרש שניהם בנמטבע אחת וכמו ש' הריב"ז ה"ל. (ח) לסכך. בנדרים על הסכך ובאמת העיטור בהל' סוכה חלק סד' כ' אהא דמנימין עבדיה דרב אשי וז"ל מוא שמשנין אס פירס תחתיו מפני טיטף העליון פסולה מפני מראית העין עכ"ל ולפי"ז שפיר יס לקיים גי' הכת"ל לסכך דאפילו תחתיו אכור אולם ז"ל דהא רבינו כ' בסמוך פי' ר"ת דס"ל פורש מפני טיטף נשירת עליו דכשרה מיהו ז"ל דהיינו דוקא בענין שהוא ניכר לכל שמכין כדי להגן וכמו"כ הו"ע ס"ס תרכ"ט דליכא משום מראית העין דכשר מדינא אבל משום מראית העין אין חילוק בין על הסכך לתחת הסכך. (ט) אישטמיט. כז"ל ועיין ערוך ערך טמט וראיתי בס' עמק הלכה חלו"ה סי' קמ"ז ש' האסורין לכנס במועד אס נשרו כלים במים מהו לשטוקן בחמה בחוש"מ ז"ל דשרי מהא דסוכה י' ב' מנימין ט' וזי"ט בל"ה היה אכור לשטוקן בחמה לז"ע ע"כ בחוש"מ ש"מ דבחוש"מ לא נזיר עכ"ל ואס לדין יש תשובה דז"ל דעיי"ש היה וז"ל רב אשי דלכי יבשה ויהיה מוזה על הסכך צי"ט יאמרו קא מסכך בדבר המקבל מומאה ובס"ס ד' וזי"נל בהנחות דברי נחמיה כ' להוכיח מכאן דכשרה אין זו משום הוקס למנוחו ולפנמ"כ דבעי"ט היה אין ראה מכאן ודו"ק ועיין בשר"ת בית אב חלו"ה סי' ז"ה א"צ אולם בשו"ת פי' אריה סי' ג' עש"ב ב' דע"כ לא מערב יו"ט היה ע"ש. (י) אר"ה טפח בנדרים אמר רב נחמן וכן' העיטור איחא אמר רבא פסח וכו' בציבור ווי בעמודים לא מלתי חצר לרבינו שפסק כמ"ד טפח עכ"ל. (יא) פי' כו' עיי"ש בתוד"ה פירס. (יב) ללא מן העשוי כז"ל ונדרים למן העשוי. סלכתא

ספר עמור ו איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רלח

עליה דרב הלכתא (יג) כוותיה דרב. ואמר ר' יוחנן [ט"ז ב'] אין מסכבין בנסרין משופין משום גזירת כלים. ובנסרין שיש בהן ד' על ד' אפילו הפכן על צידיהן פסולה ופי' רב נחמן [י"ד ב'] דעל כרחיק נעשו כשפורין של מתכת. תנן [י"א ב'] הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקישות וסיכך על גבה פסולה ואם היה הסיכוך מרובה מהן פי' [ט' ב'] והם הבומים ומעורבים על סכך כשר דבמל להו ברובה ואם קצצן כשרה ואמר רב [י"א ב'] צריך לנענען דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן כדתניא תלאן ואח"כ פסק ראשי חומין שלהן פסולה ולא אמרינן פסיקתן זו היא עשייתן. תולדה עוד למן העשוי דתנן [י"ג ב'] חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסכבין בהן ואם התירן כשרות ומעמא מפרש בברייתא שפעמים שאדם בא מן השדה וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה ע"ג סוכה ומניחה עליו ליבשה ונמלך עליה ומניח לשם סוכה והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי. הרהיק [י"ז ב'] את הסכוך מדפנות ג' טפחים פסולה אורר פוסלו בג' סכך פסול בד' אמות בין באמצע בין מן הצד דק"ל (טו) כרב [י"ז ב'] ופחות מבכשעור הוה אינו פוסל סכך פסול אך שישאר מסכך כשר כשיעור סוכה. תנן [ג' ב'] חמטה מרובה מצילתה פסולה. תנן [כ"ג ב'] המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשירה. תניא [כ"ג ב'] אין כוכבי חמה נראין מתוכה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין והלכה כב"ה. מדקתני כמין בית שמעינן ולא בבית ממש למדנו שיכול (טו) לסככה מעובה כרצונו אך שתראה סוכה אבל בנסרין אפילו פחותין משלשה דהוו קנים בעלמא אחרי שכל הבתים סכוּבין בענין זה ואינה נראית סוכה פסולה דלא הוי כמין בית אלא בית ממש. למעלה אמרנו שהתורה אמרה שאין מסכבין בדבר המקבל טומאה. תולדה. שאין מסכבין בדבר המקבל טומאה מדרבנן כדתניא [ג' ב'] מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה מסכבין בה קטנה אין מסכבין בה ושל שיפה ושל גמי אין

תועפות ראה

(יג) הלכתא כוותי' דרב. השיעור כ' ומאן דפסק הלכה כרב והלכה כר"מ בנזירותו ליכא עכ"ל והוא שיטת רבינו הרא"ש וכל הרא"ש פ"א ס"ס כ"ח דהראב"ד ז"ל פסק כר"מ בנזירותו וכרב ועיי"ש בק"ל שהביא דין פסק בספר יראים להרא"ש. (יד) ואם כו' ז"ל או שקלנן וכו' בלשון המשנה. (טו) דק"ל כרב. כ' התניא רבתי סי' פ"ג וז"ל וסכך פסול בין בלמעט בין מן הזר פסול בלמעט אמות כן פסק בעל עשרת הדברות ובעל ה"ג ז"ל והכי איתא בירושלמי כו' עכ"ל ונאמרת לא כן דעת בעל עשרת הדברות שהוא השיעור שכ' בהדיא מיבוי פלוגתא לרבנותא היא ולחומרא ובסוכה גדולה כד"ש סכך פסול בלמעט או כד"ל מן הזר פסולה פחות מכאן כשרה כו' והוצא בהרא"ש פ"א דסוכה סי' נ"ג אולם דעת הרא"ש כה"ג כמבואר כאן שז"ל להגאון רמ"י ז"ל בלוח העמודים והשמות שבס"ס השיעור חלק ראשון שהיה כד"ש דברי התניא רבתי דלא מיייתי סוף דברי השיעור והחמיר. (טו) שיכול לסככה מעובה כרצונו כו'. כ' בתניא רבתי וז"ל כ' בעל עשרת הדברות ומסתברא לכתחילה לר"ך שיהיו נראין כוכבי חמה מתוכה אבל דיעבד כשרה אבל בשם בעל היראים ז"ל ובשם רבינו אפרים ז"ל מנא"ז שאפילו לכתחילה כשרה הוה לנן שבה"ל השלם סי' ש"ג סכתב שם וגרסא בשני דהלכה כב"ה ואפי' לכתחילה וכו"ס בעל היראים ורבינו אפרים ז"ל דבית הלל אפילו לכתחילה מכשירין וכתב הווי העמודים מ"ש שב"ס רבינו בעל היראים לא נתבאר בדברי רבינו כן אלא דפסק בבית הלל ואפשר דהיינו דוקא דיעבד וכו"ה דעת הרמב"ם והסמ"ג כו' עכ"ל ז"ל מה הוה שם שהרי רבינו ברור מלנו למדנו שיכול לסככה מעובה כרצונו וא"כ מפורש יולא מפי רבינו דאפי' לכתחילה מותר אין כוכבי חמה נראין מתוכה ומה שהתנה רבינו אך שתראה סוכה הוה לאסוקי אבל בנסרין כו' ואינה נראית סוכה פסולה שכ' אח"י וחו' לא מדי, ומה שכ' השיעור ומסתברא לכתחילה לר"ך אבל דיעבד כשר כדכח המעובה כמין בית כשרה כ"ל לאסוקי מדעת רבינו הרא"ש ורבינו אפרים דאפי' לכתחילה א"ל כוכבי חמה נראין מתוכה ועו"ל השיעור ומסתברא לכתחילה לר"ך וז"ל מהמשה דקתני כשרה לנן דיעבד ואע"ז דכבר אמרו זה בירושלמי שהביא השיעור שם והגאון רמ"י ז"ל שם בביאורו הניח זה כז"ל אולם כוונת השיעור לבאר דברי הירושלמי דפ"ג דסוכה ה"ג שאמרו הלא אמרה לר"י הכוכבים להיות נראין בתוכה מאין הוכיחו זה ופי' השיעור דהיינו מהמשה דתנן המעובה כמין בית כשרה דהיינו דיעבד דוקא ודלא כהב"ח או"ח סי' תרל"א שכ' לפרש בדברי הרא"ש שמה שאמרו בירושלמי הלא אמרה וכו' פי' הרא"ש דהוכחה זו אינה אלא מדקתני בברייתא ב"ה מכשירין דמשמע דיעבד דומיא דב"ש פוסלין אפי' דיעבד דאילו אמתי' דקתני אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה ליכא הוכחה דילגמא אף לכתחילה א"ל שיהיו נראין ומא"י כשרה כלומר הכשרה כך היא אף לכתחילה אבל מדקתני בברייתא ב"ה מכשירין איכא הוכחה כדפירשתי עכ"ל ודבריו תמוהין דהמשני פנים הירושלמי יראה שלא זכרו שם כלל בברייתא מחלוקת דב"ש וב"ה והיאך אפשר לפרש הלא אמרה כו' מדקתני בברייתא ב"ה מכשירין אמתה, גם מוש"כ בב"ח שמן המשנה אין הוכחה ד"ל כשרה כלומר הכשרה כך היא אף לכתחילה אבל מדקתני בברייתא ב"ה מכשירין איכא הוכחה דמשמע דיעבד דומיא דב"ש פוסלין אפי' דיעבד תמידי דלדבריה אמרו בשבת ס"ב א' דתניא ר"א פוסר כו' אע"ז דמותר לכתחילה אלא כי קאי אדר"מ דאמר חייב שייך למיתני ר"א פוסר ואע"פ שהוא מותר לכתחילה וכן בחולין פ"ג ז' אמרו וכו' הייא מכשיר אע"ז דגם לכתחילה ס"ל לר"ה דשוחטין במחזור אלא דכלפי רבי שפוסל אפי' דיעבד שפיר אמר וכו' מכשיר וכו' בברייתא דסוכה וז"ל דב"ה אפי' לכתחילה מחירין אלא דלפי שאמרו ב"ש פוסלין אמרו דב"ה מכשירין, וז"ל עוד להוכיח ממשכ"ר שיכול לסככה מעובה כרצונו דהיינו אפי' שאין נשמין וירדין לחוכה ע"ד וכו' מהר"ה או"ח בתשו' סי' קנ"ד דאין לדרוש דוקא שלא תהי' מן הנשמין דלא כהא"י הל' סוכה סי' רפ"ה ע"ש ר"ה בביאור הגמ"י פ"ה מהל' סוכה ה"ט והסו"ח סי' תרל"א והא דנשמין סי' קלנ"ה בתי כ' הבה"ט נס' ויקרא דהיינו משום דמ"מ סתם סוכה

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים 476

מקבלין טומאה אלא מדרבנן (יו) והא דאמרינן בב"ק פ' כיצד [כ"ט ב'] ובשבת פרק אר"ע [פ"ד א'] מפין במת מניין ק"ו ומה פכים קטנים שטהורים בזב טמאים במת מפין שטמא בזב אינו דין שיטמא במת והוא כמפין של עץ מיירי אבל שיפה וגמי אפילו מיוחדים לשיבה טהורים בזב מיירי דהוי אכלי אבנים וכלי גללים דתנן בנדה פרק האשה [נ"ט ב'] ישבה על הספסל של אבן או על האיציטבא במרחץ רבי נחמיה מטהר שכל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים פ' (יח) שאינו מקבל טומאת מדרס. ויש לשאול אחרי שהמפין של עץ היכי אמרינן בשבת דלית ליה טהרה במקוה. משום דהוי פשוטי כלי עץ אין לנו לומר דלית ליה דתנן במס' כלים ומייתנין ליה בסוכה פ"א [ט"ו א'] מטה מטהרת חבילה ומטמאת חבילה ומוקמינן לה בארוכה ושתי כרעים למאי חזו למסמכינהו אגודא ומישדא אשלי אלמא פשוטי כלי עץ הראויים לשיבה אית להו טהרה במקוה מפין גמי לא שניא. ויש לתרין דלא דמי אמטה שהמטה משמשת אדם ומשמשת משמשי אדם ומרבינן ליה בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני מכל כלי עץ הלכך כיון דמרבויא דקרא מטמאין לה כיון דאירבייה לטומאה אירביה לטהרה טבילה דהא אירביא לכל דינים האמורים למהוי בכלי עץ דדמו לשק ולא ממועמינן פשוטי כלי עץ אלא הנהו דלא הוו אלא משמשי אדם ולא הוו משמשי משמשי אדם הלכך מפין דלא הוו משמשי משמשי אדם לא איתרבי ולא מטמא אלא טק"ו דפכים (יט) דק"ו לא הוי אלא להוריד חומר ולא להוריד לטהרה טבילה ועוד דמפכים קטנים יליף להו ודיו לבא מן הדין להיות כדון ופכים קטנים

תועפות ראה

סוכה הגשמים יורדין לתוכה כיון שאין עליה מעזיבה. (יו) אלא מדרבנן והא כו'. עיין בפני' שבת פ"ד א' תוד"ה מפין שכ' לייסד פרס' למיירי במפין של עץ ממה שהקשו עליו בחוס' שם וז"ל דמטה הינה בכלל שאר פשוטי כלי עץ כיון דמשמשת אדם ותשמישי אדם כמס' הרמב"ם ז"ל להדיא ברפ"ד מהל' כלים שהרי מניח המנחות על המטה כו' וא"כ ספיר י' לחלק בין מטה גמורה שהיא תשמיש חשוב. ובין מפין גירולא כו' לפי שיטת רש"י עכ"ל והכס עדיף מניח שכיין מדעתו לדעת רבינו היראים כאן שכ"כ ודלא כהס' מי נפתחו פרפר נ"ל אות ה' בהגה"ה שכ' אין מקום לדברי הפנ"י כו' ולא ראה דברי היראים שכ' כדבריו. והנה דעת רבינו דמפין של שיפה וגמי אפי' מיוחדים לשיבה פהורים בזב דומיא דכלי אבנים וכלי גללים ועיין בת"כ פ' מזערע ע"ד ש' שאמרו שם להוציא כסא של גללים ושל אדמה ושל אבנים דטהורים בזב דכתיב הכלי המיוחד לאסוקי הני שאינם כלי גשמים כו' ורבינו ה"ר מנחם דנדה נ"ט ב' ומה' בסוכה ד"כ א' מחללת של שיפה ושל גמי קטנה אין מסכנין בה היינו משום דמק"ס מדרבנן והמרדכי ספ"ק לסוכה הביא ד' היראים ועיין בשו"ת עמודי אש סי' ו' אות ט' שכ' דמ"ס י' במרדכי שם ותיבת "מסוס" נמחק וגם תיבת "ר"ת" וד' המרדכי שם אסיפא דברייתא קאי דקתני קטנה אין מסכנין בה ועז"א פי' רבינו אליעזר בספר יראים כו' ויפה כתב ואני אומר דתחת משכ"ס במרדכי רבינו חס פירש ז"ל רבינו שלמה פי' והוא כפרס' כ"ל אולם ההוס' בסוכה ה' א' ד"ה מסנתו והרשב"א בחי' שם י"ב ב' אט"ג דס"ל ג"כ שאין מסכנין בדבר שאמק"ט אלא מדרבנן עיין בדבריהם עכ"ל לא זכרו ראיית רבינו הרא"ה משהיה דמחללת של שיפה ושל גמי קטנה דאין מסכנין בה ופשוט דסבירא להו דאף של שיפה ושל גמי מ"מ קטנה דעשה לה לשיבה ראיה לקבל מדרס מן התורה וממילא טמא ג"כ במת וסדר מכלל דכל המטמא מדרס טמא במת וכמס' ההוס' בשבת ע"ו א' סד"ה ופיר' דמפין לא מטמא במת אלא כשטמא בזב דהיינו שיהיו למדרס ומק"ס דלפנים קטנים כדאמרינן בפ' ר"ע ועז"א ד' דבנחמ' דמפין כו' ויפה ושל גמי דאין מפין של עץ שטמא בכלי סכ"ד מ"י של נגעים טמא טמא מת אט"ג דאין טמאים בזב שאינם מיוחדים לשיבה וכ"כ הר"ה כנלים שם ועיין חוס' רעק"א וכ"כ החוס' בשבת פ"ד א' ד"ה מפין ואור"ת דהכא במפין של שיפה ושל גמי דאין לו שום טומאה אלא מדרבנן לבד מטומאת מדרס כדפי' לעיל בפ' בונה אשה ע"כ ועיין במהרש"א ומהר"ם ולי נראה דז"ל בפרק כ"ב והוא בד' ע"ו א' ה"ג וכ"כ הרמב"ם ברפכ"ג מהל' כלים המפין הוא המחללת שאורגין אותה מן החבילים ומן הסוף [היינו של שיפה] ומן הגומא וכי"ב כו' מתעמל הוא במדרס דין תורה שהרי ריבה הכתוב כל המשכב וזה ראו למשכב ועשו לו כו' עכ"ל ולפי הגרסה מדרבנן רבינו הרא"ה דכל חילוי שאין מסכנין בדבר המק"ט מדרבנן הוא מדהניח מחללת של שיפה ושל גמי קטנה אין מסכנין בה ואם הו"א דלן שפה ושל גמי מק"ט מדאורייתא ספיר הוה הדין דמסכנין בדבר המק"ט מדרבנן ואולי לזה כיון הצ"ח בנ"ח סי' תרכ"ט שכ' שם בזה"ל וז"ל דלמאי דכתב המרדכי בשם הרא"ה וכ"כ בזה"ל דפי' אותן פשוטי כלי עץ דמק"ט מדרבנן גמי מסכנין בה דאין אסור לטמא כ"א בדבר המק"ט מדאורייתא עכ"ל והובא בפמ"ג שם משפלות וזה סק"ו ור"ל דלפמ"ג המרדכי בשם הרא"ה דאין לו ראי' אחרת כ"א הך דמחללת ואם כפרש לדחות זו הראיה אזי גם הרא"ה יודה דבדבר שאמק"ט אלא מדרבנן מסכנין בה משכ"כ להחוס' והרשב"א ה"ג ובשו"ת עמודי אש שם התפלל ע"ד הב"ה והפמ"ג ה"ג דלדבר המרדכי בשם הרא"ה כ' שאין מסכנין בדבר המק"ט מדרבנן וה"ל כדכתי'. וע"ד רבינו דפשוטי כלי עץ המשמשים אדם ומשמשי אדם מק"ט מן התורה וכמו שהזכרנו סבירא וז' בחי' הרשב"א פ' המוכר את הבית הביא הגמל"ה רפ"ב מהל' כלים. (יח) פי' כו' דברי רבינו ז"ל דלכאורה נראה פי' דברי ר' נחמיה שכ"ד שאמק"ט אינו מקבל כתמים לאו צטומא מדרס קאי דאפי' אינו מקבל טומאת מדרס מאחר שמקבל שאר טומאות מקבל כתמים וכמ"ס בנדה ס' ב' משהר ה' ר' נחמיה אפי' בלחורי כ"ה פסיפא מ"ד ליגור נזו אטו תוכו קמ"ל ואם הא דר"ל שאינו מקבל טומאת מדרס קאמר אפי' תוכו גמי אינו מקבל טומאת מדרס כ"א טומאת מנע אט"ג דר"ל בכל קבלת טומאה קאי ועיין בחוס' דד' כ"ה א' ד"ה כרבי נחמיה דאפי' אם אינו מקבל ב"א טומאת נגעים ג"כ מקבל כתמים וע"כ דר' נחמיה שאינו מק"ט בלחאמר. (יט) דפכים קטנים וק"ו לא הוי אלא להוריד חומר טומאה ולא להקל לטהרה טבילה כו' וז"ל בנדה ע"ד רבינו נרין פרש"י מ"ס בנ"ק כ"ה ב' וקמייתי ליה בין לטומאת ערב בין לטומאת ז' דלדין טומאת שבעה קאמר כלומר ששעשה

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רק לבריות כי אם לשמים יראים רלמ

לית להו טהרה במקוה דכלי חרם ניהו . ורש"י (ב) פירש במפץ של גמי ואית ליה טומאה דאורייתא ונראה לי דההיא דתנן בנדה קשיא ליה . תניא [סנה' מ"ו א'] העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אשר (בא) החיינו נכנס לישב בה אומר אקב"ץ לישב בסוכה ואמר רב אשי חיינא ליה לרב כהנא דמסדר להו אכסא דברכתא (כב) דקידושא . וכל אימת דעייל אינש למיכל (כג) חייב לברך ואפילו עשרה זימני ביומא דתניא תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי ר' מאיר (כד) וחכמים אומרים אינו מברך עליהן אלא שחרית בלבד ומסקינן רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי מברכי אלא (כה) הלכה כרבי ומשמשי בהו כשנסתלקו תפילין של ראש ממקום שמוח התינוק רופף דחיינו מקימם והם מהוירים אותם במקומם . וק"ל שיפועי אהלים לאו כאהלים דמו דק"ל כרב יוסף [י"ט ג'] דתני למתני' הכי העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לבותל ר"א מבשיר וחכמים פוסלין ואם הגביהה מן הקרקע טפח או הפליגה מן הכותל טפח בשירה . למדנו הלכות סכך צא ולמד הלכות דפנות דתניא בפ"א [י' ג'] שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ר' שמעון בן (כו) אלעזר אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח וק"ל כרבנן . וק"ל כר"י בן לוי [ז' א'] דאמר ר' סימון אמר ריב"ל אותו טפח היכן נעמידו עושה טפח שוחק ומעמידו בפחות מג' טפחים סמוך לדופן וכל פחות מג' כלבוד דמי וק"ל כהאי לישראל דרבא דאמר וצריכה גמי צורת הפתח . וכל הדברים כשרים לרפנות ולא מפסלי בהו תעשה ולא מן העשוי דתעשה לא כתיב אלא בפסל דקרא (כז) דמיתורא דבסוכות דרשינן גמי דפנות תעשה ולא מן העשוי לא מוקמינן אלא אפשמיה דקרא (כז) משמע . ואיתמר [י"א ג'] סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין כשרה שאין לה פצימין אביי אמר כשרה ורבא אמר פסולה אביי אמר כשרה פי תקרה יורד וסותם רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם והלכתא כרבא . וישועור משך סוכה כב"ש דתנן בפ"ב [י"א ב'] מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב הונא [ג' א'] הלכה צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושלחנו אמר ליה ר' אבא כמאן כב"ש [א"ל] אלא כמאן . וק"ל [ג' ב'] כל סוכה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה . ובדבר שיש בו רוח ריים עושין דופן דלית דחייש לר"מ דפסל (כה) מטעמיה דחייש למיתה וסתם לן תנא כותיה בנימין בכל הגט [ג"מ א'] דתנן התם דלא חייש למיתה ואי מטעמיה כרב אחא בר יעקב [סנה' כ"ד א'] משום דהוי מחיצה שעומדת ברוח א"כ לאו היינו גזירה דנימא בה הלכה כר' מאיר בגזירותיו . ומצוה שיעשה לה צורת פתח דתניא [י"א ג'] תשבו כעין תדורו אלא

תועפות ראם

שעשה אה"ט ואף דאין לו טהרה במקוה כיון דליכא צמינו דיש לו טהרה במקוה וכמ"כ הגר"ש בפסחים י"ז א' עיי"ש . (ב) ורש"י נדפס ור"ת וכו' . (בא) אשר החיינו . כ"כ השאלות סי' קע"ו ועיי"ש בהע"ש אות ד' אולם נדפס שהחיינו כניסחתינו . (כב) אכסא דקידושא כ"ה נדפס וכ"ה נגמלא לפינו . ודע דנדפס כתוב לישב בסוכה ושהחיינו אמר רב אשי כו' ונראה לכאורה לדעת רבינו דאע"פ שצריך שהחיינו בשעת עשייה עכ"ל כשנכנס לישב בה מנכר שניט שהחיינו מושם יו"ט כמו שמבכרין אלו"ט דפסח ועצרת וכל שאר ימים טובים ולא כן דעת החוס' סוכה מ"ו א' ד"ה נכנס והר"ש ע"ס . יציאור ע"ס חדש כ' דחיבת ושהחיינו נמשך למטה דלאמר רב אשי דמסדר להו אכסא דקידושא והיינו לישב בסוכה ושהחיינו שמעט עשייה היתה ראוי לנכר אולם פה צהכתי חסר חיבת ושהחיינו וכו' . (בג) למוכל . במחזור וישרי דרלין ד' 414 ריש סי' ט"ז בהלכות סוכה קאנות לרב יהודאי גאון כ' וכשיכנס בה בכל סעודה וסעודה צריך לנכר לישב בסוכה עכ"ל והוא דלא כמ"כ ע"ס ד' 406 ע"ש הלכות גדולות דכל אימת דעייל אינש לסוכה צריך לברוכי ואפי' עייל ונסיק עשרה זימני ביומא צריך לברוכי לישב בסוכה ורבינו שכ' דעייל אינש למוכל הוא כדעת רב יהודאי גאון וכמ"כ החוס' ברכות י"א ב' ד"ה שכתב והסמ"ג עשין מ"ג ע"ש רבינו חס' שברכת לישב בסוכה שסעודה פוסרת כל טיול וטיול וסנה' שסעודה וסעודה על ההגמ"י פ"ו מהל' סוכה אות ק' שכ' ע"ש עמ"כ הרמב"ם ואפי' בעשרה זימני ביומא ח"ל וכו' צה"ג וכן ספר יראים ודאיה מחפלין דרבנן דבי ר"א ודלא כר"ת שאמר שברכה שסעודה פוסרת כל טיול ולימוד וטיול שסעודה לסעודה עכ"ל דצאמת רבינו היראים טיה מלשון ה"ג וכו' למוכל דהיינו כדעת רבינו חס' ורב יהודאי גאון . (כד) מאיר . נראה דט"ס הוא וכן נדפס ליתא . (כה) אלא דהלכה כרבי . אין סוגת רבינו לרבנן דבי ר"א לחוד דמוקדם ליה אמרו נגמלא ע"ס דכולהו אמוראי עבדי כרבי , והתוס' ע"ס ד"ה דכל נסתפקו דרבנן דבי ר"א מאי מברכי אס' מברכין לשמור חוקיו כו' או להניח כו' וכו' ומסתבר דמברכין לשמור חוקיו כו' ולרבינו פשיטא ל' דמברכי להניח אלא שפי' כשנסתלקו כו' וכמ"כ בס' היראה לרבינו יונה בשם מורו הר"ר שמואל ב"ר שניאור דא"ל משום משמוש אלא כשהם נעקרים ממקומן והוא מחזירן למקומן ול' נקט רבינו בשל יראש דה"ה בהפס"י ועיין ברוקח סי' שס"ג , ונדפס סי' ט"ו נמלא הגה"ה מפי החנר ר' אליהו כהן ג"ע ורמז ע"ס לדברי היראים שצדין זה במצות סוכה . (כו) בן אלעזר . נראה דט"ס הוא וכן ליתא נדפס וסתם ר"ש הוא דהוי ר"ש בן יוחאי . (כז) ואע"ג כו' נדפס חסר . (כח) דפסיל מהאי טעמא דחייש למיתה דסתם לן תנא דלא כותיה בנימין כו' כ"ל וכו' נדפס וכוונת רבינו דלא ציי' דלאר טעמא דר"מ דפסיל דופן לסוכה מן צהמה דחיישין שמה תמות ואביי לא ס"ל חילוק דרבא גיטין כ"ה ב' בין שמה מות לשמה ימות א"כ סתם משנה דגיטין ע"ס דלא כר"מ ומש"ה לא ס"ל כהני כי הוי דתימי סתם משנה כר"מ וק"ל בטעמא דר"מ כהנא"י משום דהוי מחיצה שעומדת ברוח א"כ לאו היינו גזירה כו' וק"ל ר"מ ור' יהודה הלכה כר' קר

תועפות ראם

כר' יהודה . (בט) אלמא כעין דירה צעין . המרדכי ריש סוכה כתב ע"ג הרבצ"ה היבא דלביא ג' מחילות או ד' ח"ס זורת הפתח חסא נהגו אלא לני בעלמא כדאמרין [שבת קל"ג ב'] עשה סוכה נהא עכ"ל הביאו הרמ"א בל"ח ס' תרל"ג ס"ב אבל הר"א"ס כאן מעי לה מהא דתינא תשבו כעין תדורו והחכ"ל בשו"ס ס' ל"ד כ' דתשבו כעין תדורו לאו על אופן הסוכה בלויז עיין תהא עשויה אלא על אופן הישיבה בלויזו עיין תהא עו"א דהתא כעין דירה כו' עיי"ג שפשיג מזה עממ"כ הרמ"א בל"ח ס' תרל"מ סעי' ד' בשם המרדכי והוא מדברי רבינו היראים להלן שג' דהא כעין תדורו צעין והא לא הוי כעין תדורו כיון שאינו יכול לעשות זה כל זרבי אכילה ושתיה וגינה בלא לעם עכ"ל ומה השלשן הוכיח בשו"ת מים רבים סוף חלו"ה דשפתי רבינו בדרור מללו דכל שאינה ראויה היא לבדה לכל מיני ולא הוי כעין דירה וכיון שכן אף צנ' סוכות אמרינן אלא בכל תורה ויהא אינו יכול לעשות בה כל זרבי וזל הכא לא הוי כעין דירה וזל הכא לא הוי כעין דירה ואמטו להכי לא נפיק ח"ס לא צנו ולא צנו וסמ"ס בשו"ת מים רבים דהכי נקטינן להלכה ואין לנו וזל מזה הפסק של רבינו היראים הרמב"ם המסכתיים בבבב"א זו וד' הכח"ל יחדיהא הוא ולא יתייגין ליה עכ"ל שם ובהנהגות מעשה רוקח לאו"ה שם דהא ג"ב ד' הכח"ל גם כן בית הלוי ח"ג ס' ג"ג אות ב' הכריח דלררץ שיהיה ראוי לכל התשמישין כהמרדכי בשם הר"א"ס דלא כהחכ"ל עיי"ג ורואה אני דרבינו היראים ס"ל כאן דתשבו כעין תדורו גם על אופן הסוכה קאי בלויז עיין תהא עשויה ומה למד דמזה שיעשה לה זורת הפתח ואיזל לשימתי' שג' להלן . אולם אחר העיין נראה דרבינו דקרק בלשונו וכו' ומהוה שיעשה לה זורת הפתח כו' הרי דאינו אלא מזה בעלמא ולא עיכובא ואם יומא דרבינו ו' א' דתשבו כעין תדורו פירושו ג"כ על אופן הסוכה בלויז עיין תהא עשויה אמאי לא הוי עיכובא ג"כ לעיין א"פ והא ודאי מוכח בסוכה ו' א' דה"פ אינו עיכובא עיי"ג אע"כ דדברי רבינו שבכאן אינו אלא על דרך אסמכתא בעלמא לייפות הסוכה כעין דירתו ומזה בעלמא ותו לא מירי עיין ר"ה ס' כ"ח ב' תוס' ד"ה ומהא שג' ג"כ דכש"ל כשעושה"ל מחילות פתח עדיף דהוי תשבו כעין תדורו . וכדברי רבינו ודו"ק . (ל) והלכה כהמכמס דלא כדך עמרם ור"ה ורבינ"ה והעשור ספקין כר' יוסי עיין בהר"א"ס . (לא) לשלוחי מזה . כ"ה בברכות י"א ח' שאמרו שם וכו"ג . ההוא מבט"ל פרט לשלוחי מזה אבל בסוכה שם הני' פרט לעוסק במזוה . (לב) הנשים בסוכה מפרש אמאי כו' כנ"ל וכו"ה בנדפס [הגר"א ד' . (לג) ס' במגס . כפרש"י ותוס' דלא כהר"ל גיאות ספי' להיפך ושוין בסוכה לעוין . (לד) מפרשים כו' עיי"ג בתרלה"ה מהא וכו' המים דעים ס' קפ"ב בשם ס' הישר לה"ת והוא כס' ש" . (לה) ועממא דכעין דירה צעין כו' כ"כ התוס' שם ד"ה הולכי וז"ל הרוקח ס' רי"ג בסכת תשבו שראוי ליישיבה פרט אם מתערר מחמת סוכה כו' . (לו) ואם בנדפס אם . ורבינו לא כ' בלוזו אופן המלעטר שאמרו בסוכה כ"ו ח' משום צין ; משום סירחא דגרנשתא , דיל' דלפי דעתם התיירו וכו' עמק הלכה בי כ' כ' דה"פ על הפוסקים בסי' תרל"ג ותרל"מ סעי' ד' שסחמו להוי מתעטר בלא ולשון הגמרא לא משמע כן עכ"ל . (לז) עיין מה"כ למעלה אות כ"ג בדברי רבינו אלה ובשגלי הלקח הובא דברי רבינו . (לח) אשתיה קאי

ספר עמרז אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים רמ

פ' אחרון [ט"ז כ'] פירי לא בעי סוכה ותניא [כ"ז א'] אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישנין שינת עראי חוץ לסוכה מאי מעמא אמר רב אסי (למ) גזירה שמא ירדס ורבא אמר לפי שאין קבע לשינה פ' כל שהוא מיקרי קבע וק"ל כרבא הלכך אפילו הניח ראשו בין ברכיו דקים ליה שלא ירדס אמור. ולילי יום טוב הראשון חובה לאכול בסוכה דק"ל כרבנן דתנן [כ"ז א'] וחכמים אוטרים אין לדבר קצבה חוץ מלילי יו"ט הראשון מ"ט אמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחאי (מ) נאמר חמשה עשר בתג המצות ונאמר חמשה עשר בתג הסוכות מה לחלן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות והתם מנלן דכתיב בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה ואי לא אכיל בלילי יו"ט הראשון אין לו תשלומין ע"ז נאמר סעודות לא יוכל לתקן. וק"ל כרבנן דאמרי [כ"ז ב'] ויצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של מועד. תניא [כ"ז א'] הולכי דרכים ושומרי (מא) גנות ופרדסים ביום פטורין מן הסוכה ביום בלילה פטורין מן הסוכה ביום ובלילה פטורין בין ביום ובין בלילה וטעמא דתשבו כעין תדורו בעינן וכל ענינים שאדם רגיל לעשות ולצאת מדירתו רשאי לצאת מסוכתו ופרכינן וליעבדו סוכה וליתבו התם אמר אבבי תשבו כעין תדורו בעינן פ' כעין דירה ואין דרך לעשות דירה בשדה רבא אמר פרצה קורא לגנב ואין דרך לעשות דירה במקום שהדירה מפסדת. תניא [כ"ט א'] היה אוכל בסוכה וירדו גשמים וירד אין ממריחין אותו לעלות אלא יגמור סעודתו היה ישן בסוכה וירדו גשמים וירד אין ממריחין אותו לעלות עד שיעלה עמוד השחר. ואסור להסתפק מעצי סוכה כל שבעה דאמר רב ששת משום ר"ע [ט"ז א'] מנין לעצי סוכה שאסורים כל שבעה ת"ל חג הסוכות תעשה לך שבעה (מכ) ימים ותניא ר' יהודה בן

תועפות ראם

קאי כו' ויש לדקדק דיותר הו"ל צמחנה תיבת עראי אחר תיבת אוכלים והכי הו"ל אוכלים עראי ושותים חוץ לסוכה והר"ן כ' וז"ל ודקאמר שותין עראי ה"ק דאם סותה פסח אחת עם אכילת עראי אינה נחשבת קבע והכי משמע מדלא בעינן בנמרץ כמה שתיית עראי כו' עכ"ל ופ"י הר"ן הו"ל של ושותין אותו וה"ל המחלק כמו לו שותין כ"א וז"ל החיבור וכן יש לפרש לפ"ד רבינו. ובמחזור ויטרי סי' שצ"ט כ' שתיית עראי נמי כששותה שמים או ג' פעמים אבל אם קובע סעודתו על היין כגון בני אדם ששותין צמחיות כל היום אסור עכ"ל וכ"ל הטעם דאין קובעין סעודתו על היין וז"ל ויין. היינו כששותה שתייה לזמנו אבל אם רוצה לשתות הרבה ודאי הוי קביעות ולר"ד סוכה (לחם רב) עכ"ל לפ"י שפיר יש לפרש תיבת עראי שצמחנה גם על ושותין למימרא דדוקא כה"ג שותין כל המשקים אפי' יין ודעת רבינו נראה דס"ל כדעת הרא"ש שאין קביעות על היין מטעם שאמרו בברכות ל"ה ב' לא קבעי אינשי סעודתייהו על היין ולא קבעי אדם סעודתיה עליה בטלה דעתו אלא כל אדם וממ"כ הנ"ל ז"ל בביאוריו שם סק"ב וז"ל דכל שתיית עראי הוי ואמרינן נמי כו' פירי לא צ"י סוכה ובחדא מחתא מחתיבו לין ופירי ודלא כהא"י בבל' סוכה סוף סי' ש"א ש"י וק"ל כרבא דפירי ל"ז סוכה ומותר לאוכלס חוץ לסוכה אפי' אכילת קבע כו' מיהו שתיית קבע של יין ודבש ושכר כו' אין לי לברר אם מותר חוץ לסוכה אם לאו כו' והובא בהנ"ל. ובס' קה"י צ"ח' לסוכה דכ"ל הקשה על תי' דרבא וימא שם דתיקון זה לא א"ש אליבא דר"ג בברכות ל"ה א' דס"ל כל שהוא מו' המינים מברך אחריו ג' ברכות ועיי"ש בתורה נחן וע"כ סובר דיש קביעות לכל ז' המינים ולדידי' ודאי אסור בפיטור מו' המינים אכילת קבע חוץ לסוכה וז"ל דתנן דר"ג אכל ב' כותבת ותי עליה דלא צ"י סוכה רק מחומרא בעלמא ע"כ היינו משום דשותין לא אכילת עראי ופחות מכביצה וכמו שחירא ר' ירמיה ור"פ שם ולא מטעם פירי כדרבא עכ"ל. וז"ל הפעם המלך לשעה"מ ס"ו מהל' סוכה ה"ו ובאמת אנכי נכון בזה אמאי לר"ג לא יחי' חייב בסוכה ה"ק אי פרי לא צ"י סוכה ז' המינים לדידיה שאני דהתורה אחשבים לטעודה ועיי"ש עכ"ל והיינו קושיית הקה"י הנ"ל ולפנ"ש הפ"י בברכות דמ"ד א' צמחנה צ"ח ודאי לא אמר ר"ג דבעינן ג' ברכות ממש דהא בקרא ואכלת ושבעת כתיב ודאי אכילה ממש קאמר עיי"ש אולם מדה"ל בברכות ל"ה א' ד"ה נחן שכ' וז"ל דר"ג דאמר ג' ברכות שלמות וס"ל דמזמנים על ז' המינים אי ס"ל דברכה טעונה כוס א"כ יזמנו וא"כ יזמנו לעולס כו' לאותו המצד שהוא טעם לר"ך לברך פסח אחרת וא"כ אין לדבר סוף כו' מוכח בזה דלא ס"ל בסגרת הפ"י וחיזוק על הפ"י שלא זכר דה"ל גם הווי העמודים לם יראים סי' כ"ד עמ"כ הידא"ס שם והלכה כרבנן בתב צלוח ג' דלר"ג דכלל ז' המינים לר"ך ג' ברכות ליכא לדידי' ברכה אחת משעין ג' ולא זכר דה"ל בברכות שם שכ' בזה דלא ר"ג יס ברכה אחת משעין שלש. (למ) רב אסי. לפיכך רב אסי ועיי"ש בהגרי"פ ובחי' הריב"ז א' לסוכה כ' אמר רבא גזירה שמא ירדס א"ל אב"י אלא הא דתניא כו' ונראה שהוא פ"ס וז"ל אמר רבא גזירה שמא ירדס דרבא אמר לפי שאין קבע לשינה ובנדפס אמר אב"י גזירה שמא ירדס ופ"י ז"ל דגרים אח"כ א"ל רבא אלא הא דתניא כו' ובמחזור ויטרי הני' אמר רב יוסף גזירה שמא ירדס. (ב) ר"ש בן יוחאי. לפיכך ר"ש בן יהודק. (מא) וזומרי גנות ופרדסים. כ"ל דס"ס הוא וז"ל וזומרי העיר"י ואחר משכ"ר ביום ובלילה פטורים בין ביום ובין בלילה שם ז"ל וזומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה וטעמא כו' ובנדפס כתוב הולכי דרכים וזומרי גנות ופרדסים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחיבינן צלילה וטעמא כו' וגם שם הוא פ"ס ובתוספתא פ"ב דסוכה איתא שומרי גנות ופרדסים פטורים מן הסוכה בלילה וחיבים ביום. (מב) צמחנה ימים כ"ל וב"ה צמחנה ימים והוא פסוק בדברים ט"ז ו"ג ומה שאמר בסמוך בדברי ריב"ז שצמחנה חג הסוכות לה' ובנדפס איתא חג הסוכות תעשה לך צמחנה ימים לה' ע"כ פירושו מדכתיב שם פסוק ט"ז צמחנה ימים תחוג לה' הרי חג לה' וכתבי חג הסוכות איתקש סוכה לחג וז"ל מה חג לה' אף סוכה לה' וכן הבין הטו"ז בלוח"ה ריש סי' תרנ"ח אולם בנמרץ לפיכך הני' דאמר ר"ש משום ר"ע מנין כו' ת"ל חג הסוכות צמחנה ימים לה' והוא פסוק בזיקרא כ"ג ל"ד כמו שחירא הנתיב חיים להק"ל שם ע"ד הטו"ז ולפיכך בזה"ל סוכה ריש פ' היסן כתוב בדברי ר"ע כמשכ"ר חג הסוכות תעשה לך צמחנה

480 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

בתירה אומר מניין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל ש"ש על הסוכה שנאמר חג הסוכות לה' בזה חג לה' אף סוכה לה' ולא מבעי סוכה דאסיר לאיסתפוקי אלא אפילו תלה בה מגדים לאשפוריה אסיר ליה לאיסתפוקי מיניהו דת"ר [ג' ג' ז'] סיבכה בהלכתה ועיטרה בסדינים וקרמים המצויירים ותלה בה אגוזים ורמונים אפרסקין ועטרות של שבלים יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהם עד מוצאי יו"ט האחרון של חג ואם התנה עליהם של שבלים יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהם כל בין השמשות דלא הל עליהו קדושה. עיטורי סוכה שנפלו בשבת אסורים באכילה ואסור לשלשלם במקומם נפלו ביו"ט אסורים באכילה ומחזירים למקומם ולמה (מג) מחזירים למקומם מפני שהוקצו אסורים באכילה למצוה. כל זה לשון ה"ג של רב יהודאי הגאון ז"ל במסכת יו"ט. תניא בתוספתא [פ"ג דביע] אין נוטלים עצים מן הסוכה אפילו ביו"ט האחרון של חג ואם אמר כל זמן שארצה אטול הרי זה מותר. יש לשאול דבמסכת יו"ט פרק המביא [ג' ג' ז'] אמרין דסוכת החג לא מהני בה תנאי לפי שאינו יכול לומר אינו בודל מהם כל בין השמשות דבעל כרחו יש לו ליבדל דסתר אהלא יש לומר בעצם הסוכים לסוכה אמרין וכדתנן אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה וכדמוקמינן התם בסמוך לדפנות דלא סתר אהלא אי נמי באיסורייתא. ואנן דאית לן תרי יומי אמר אבוי סוכה [מ"ו ז'] שמיני ספק שביעי אסורה ויתובי יתבינן בה ולא מברכינן דכיון דבעי למיקרי שמיני לתפלה ולקידוש ולברכת המזון אי מברך על הסוכה נראה שהוא שביעי ונמצאו ברכות סותרות זו את זו, תשיעי ספק שמיני מיתב (מר) לא יתבינן בה והכי הלכתא, ומסקינן בשילחי סוכה [י"ז ז'] והלכתא מברך סוכה ואחר כן זמן, וכי נפקי ימי מצות סוכה מיבעי ליה למפסליה ולהראות שלא חש לישב בה אלא (מה) משום מצוה בדתנן ב"ב לולב וערבה [מ"ח ז'] גמר מלאכול לא יתיר סוכתו אלא מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל כבוד יו"ט האחרון של חג אין לו מקום להוריד כלים אמר ר' יהושע בן לוי מדליק בה את הנר בסוכה קטנה דאמרין [כ"ט ז'] בסוכה קטנה שרגא לבר ממטללתא ובסוכה גדולה מעייל בה מאני מיכלא ובהכי סתחי שאין בה מצות סוכה מעתה:

תועפות ראו

שנעת ימים אבל דבברי ריב"ז כחז ח"ל חג הסוכות שנעת ימים לה' ועיין סוכה י"א ז' כי אהא ר"ד אר"י א"ק חג הסוכות שנעת ימים לקדש סוכה לתורה כו' ועי"ש בתור"ם מקוש ולפי נירסת רבינו תרומיהו אחד קרא קיימי דלא כהתוס'. והנה דעת רבינו הירא' לפרש הא דרז שעת משום ר"ע וריב"ז צין כסך צין דפנות וכערמב"ס פ"ו מהל' סוכה ה"ט שהביא הר"ש פ"א דסוכה ה"ג וכמס"כ השנה"ל השלם סי' ש"ט והתניא רבתי סי' פ"ב ח"ו ואסור ליקח מהם אפי' עץ אחד צין מן הסך צין מן הדפנות כך מלחצי שס צנל הירא'ס ז"ל עכ"ל ולכן הוכרע רבינו לתרץ התוספתא דפ"ג דביע בעצם הסמוךין לדפנות דוקא א"ל באיסורייתא דלא חשיבי כדדי סוכה, משא"כ להמפרשים להא דרז שעת וריב"ז דוקא בעצי הסך אבל בדופן מהני ביה תנאה מוקמי לה להתוספתא דפנות עימן דמותר לטול אם התנה עליהן עי"ש דבגריהס. והרשב"א בח' לביע' ל' ז' כחז ושמעין מיני' [דהתוספתא] תרתי חדא דלפלי בעצי סוכה דמנחה מהני תנאה דהא לא חגי בה נויין ולא מן הסמוך לה ואפי' קתני מותר ושמעין מיני' נמי לכשארלא אטול הרי הוא כאלו אומר איני בודל מהם כל צין השמשות עכ"ל והוא כשיטת הרמב"ן במלחמות דעת היר"ף יעוי"ש שהביא ג"כ דהתוספתא וז' עלה ח"ו והכא לא תניא סוכה דעלמא וע"כ אסוכה דחג קאי דקתני דמהני בה תנאה כו' והר"ב י'חא בן גיא'ת תפש עליה מן הסוגיא' הזו וכבר הללנו הדעת הזה עכ"ל ומהר"ם והרשב"א צביה שם הביאו סי' הרמב"ן בסוגיא, ורבינו הר"ש סי' מפרש כהרמב"ן אלא כפרש"י שם דלחי ורבי' לא אהו אלא לתק צין נוי סוכה לעי ובעצי סוכה לא מהני שום תנאי שהרי על כרחו יבדל מהם כה"ש משום דסתר אהלא וא"כ חלה קדושה עליהו והוקצו לכל שבעה ולכן אף דלא תני בתוספתא מן הסמוך לה מוקי לה בסמוך לה משא"כ בצרייתא שבגמרא ע"כ בסוכה ע"מא דפליגי ר"י ור"ש ע"ז מסוים ושוין בסוכת החג כחז שאסורה ואם התנה כו' להכי מוקי ר"מ בריה דרבא משמיה דשמואל סיפא אחין לסוכה דעלמא, ור"ן צביה שם כ' במתנה ואומר לכשארלא אטול לא מהני דכיון דפעת אחת בעלן לגבי סוכה ח"ו כסוכה ולא מהני בה תנאה עכ"ל והוא דלא כמשמעות התוספתא דביע' וכבר השי' ע"ז בביאור תוספתא כדוריס שם להר"ר מנחם מטשאווס אלא שלא זכר דברי הרשב"א בח' לביע' כנ"ל. (מג) ולמה אסורים באכילה מפני שהוקצו למנוח כנ"ל וכה"ג צב"ג ביה' סוכה פ' הישן ורבינו כ' במסכת יו"ט ולפינו ניתא שם ובגדפס יס כאן קינור שכ' עיטורי סוכה שנפלו בשבת אסורים באכילה מפני שהוקצו למנוח וכ"כ צב"ג"ל השלם סי' ש"מ ובצב"ה הקצר הני' נפלו ביו"ט מותר לעטלן. נפלו בחול המועד מחזירין למקומן כו' והמרדכי פ"ק דסוכה כ' צוה"ל בה"ג פסק עיטורי סוכה שנפלו בשבת או ביו"ט אסור באכילה ואסור לעטלן ממקומן נפלו בחול מותר לעטלן ואסורים באכילה מפני שהוקצו למנוח עכ"ל והסמ"ג עיין מ"ז כ' ע"ש בה"ג כנוסחת השנה"ל הקצר נפלו ביו"ט אסורין באכילה ומותרין לעטלן ממקומן נפלו בחול אסורין באכילה ומותרין למקומן ולמה כו' ועיין טור וז"י סי' תרל"ה וט"ו שם סק"ד ובתפארת שמואל להר"ש סוכה פ"א סי' י"ו ושנה"ל ה' סוכה ספ"ו. (מר) מיתב. ז"ל מותרת ולא תבינן כו' וכה"ג בגדפס [הגר"ד]. (מה) אלא. בגדפס ניתא תיבת אלא וא"כ פירושו שמררה שישיבתו עתה אינו משום מנוח אבל לפי נוסחת הכת"י שפנינו פירושו שמררה שישיבתו עד עכשיו לא היה אלא משום מנוח וג"מ לעיין מש"כ הראב"ד פ"ו מהל' סוכה ה"א חס לרין לטעור בסוכה בשאר הימים א"ל לפרוץ בה אלא יוס ח' שלא יטעה אדם בה שבוט עושה לשם סוכה והר"מ בזה"ל ר"ש סי' תרס"ו כ' ד"ז ע"ש המ"מ וכה"ג צב"ג שם ויחינו לפי נוסחת הירא'ס הנדפס אבל לפי נוסחת הירא'ס כת"י בשאר הימים נמי וכמס"כ בגדפס מעשה רב מנהגי הגר"א סי' קפ"ה ח"ו והיה נמנע לאכול לאחר פסח מנה